

ПЕТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

Първо заседание

Вторник, 20 октомври 1970 г.

(Открито в 15 ч.)

Председател акад. Сава Гановски: *(Звъни)* Другарки и другари народни представители! В заседателната зала на Народното събрание присъствуват повече от половината от всички народни представители. Имаме кворум. Откривам днешното заседание на Народното събрание и тринадесетата сесия от настоящия му мандат, свикана от Президиума на Народното събрание с указ № 1626 от 9 октомври 1970 г.

Другарки и другари народни представители! След дванадесетата сесия на Народното събрание, на 20 август 1970 г., почина изтъкнатият революционер, партиен и обществен деец, членът на Централната контролно-ревизионна комисия на Българската комунистическа партия, народният представител, активният борец против фашизма и капитализма Лев Николов Главинчев.

Лев Главинчев бе скромнен, честен и предан комунист, последователен интернационалист, неуморен радетел за българо-съветската дружба, всеотдаен борец за победата на комунизма.

Моля другарите народни представители и всички присъстващи да станат прави и с едноминутно мълчание да почетем неговата светла памет.

(Всички стават прави и с едноминутно мълчание почитат паметта на починалия народен представител)

Другарки и другари народни представители! Бюрото предлага на настоящата сесия на Народното събрание да бъдат разгледани следните въпроси:

1. Законопроект за утвърждаване на указите, издадени от Президиума на Народното събрание за времето от 26 юни до 19 октомври 1970 г.

2. Законопроект за изменение на Закона за Държавния застрахователен институт и на Закона за застраховане на имущества.

3. Отчетен доклад от министъра на горите и горската промишленост за развитието на горското стопанство и горската промишленост.

4. Предложение за одобряване размяната на площи между Народна република България и Кралство Гърция във връзка с корекцията на река Марица.

5. Отчет на делегацията на Народното събрание, посетила Кралство Норвегия.

6. Питания.

Кой от другарите народни представители иска думата, за да предложи изменение или допълнение на дневния ред на сесията? — Няма желаещи.

В такъв случай пристъпваме към гласуване.

Моля другарите народни представители, които приемат дневния ред на сесията, както бе предложен от Бюрото, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Преминаваме към точка първа от дневния ред на сесията:

Разглеждане на законопроекта за утвърждаване на указите, издадени от Президиума на Народното събрание за времето от 26 юни до 19 октомври 1970 г.

(Съгласно чл. 75 от Правилника за вътрешния ред на Народното събрание прилагат се мотивите и текстът на законопроекта — виж приложение № 1, I)

Ръководството на Президиума е уведомило Бюрото, че поради подробните мотиви към законопроекта няма да прави доклад като вносител.

Моля докладчикът на Законодателната комисия др. Рада Тодорова да докладва предложението на комисията по законопроекта.

Рада Тодорова: *(Чете предложението на Законодателната комисия — виж приложение № 1, II)*

Председател акад. Сава Гановски: Другарки и другари народни представители! Няма записани народни представители да се изкажат по законопроекта. Има ли желаещи да допълнят предложението? — Няма.

В такъв случай пристъпваме към гласуване.

Моля докладчикът на комисията да чете текста на законопроекта, както е предложен.

Рада Тодорова: *(Чете заглавието на законопроекта)*

Председател акад. Сава Гановски: Народните представители, които са съгласни с прочетеното заглавие на законопроекта, моля да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Рада Тодорова: *(Чете член единствен)*

Председател акад. Сава Гановски: Моля другарите народни представители, които приемат член единствен на законопроекта, както бе докладван, да гласуват. Мнозинство, приема се.

(Виж окончателния текст на закона — приложение № I, III)

Преминаваме към следващата точка от дневния ред:

Разглеждане на законопроекта за изменение на Закона за Държавния застрахователен институт и на Закона за застраховане на имущества.

(Съгласно чл. 75 от Правилника за вътрешния ред на Народното събрание прилагат се мотивите и текстът на законопроекта — виж приложение № 2, I)

Докладва министърът на финансите, другарят Димитър Попов.

Димитър Попов: Другарки и другари народни представители! Министерският съвет внася за разглеждане и утвърждаване от Народното събрание законопроект за изменение на Закона за Държавния застрахователен институт и на Закона за застраховане на имущества, мотивите за които са изложени към проекта.

Предложените за разглеждане от настоящата сесия на Народното събрание проекти ще съдействуват за по-нататъшното разширяване на застрахователното дело и за попълно осъществяване на важната народностопанска функция, която има да играе институтът в икономическия живот на социалистическото ни общество.

Държавният застрахователен институт започна своята дейност чрез въвеждането на имуществено застраховане в двете му форми — задължително и доброволно, и чрез личното застраховане.

Социалистическото имуществено застраховане се наложи като партийно и правителствено мероприятие, което има за задача да действа за укрепване на трудово-кооперативните земеделски стопанства, кооперациите и държавните предприятия, като в случаите, когато имуществата на тези предприятия и организации пострадат от стихийни бедствия, те да получат съответно застрахователно обезщетение.

Особено ярко се осъществява тази задача при трудово-кооперативните земеделски стопанства. За периода 1952—1963 г. са изплатени обезщетения на трудово-кооперативните земеделски стопанства по застраховката на земеделските култури за причинени щети от градушки и други бедствия в

размер на 434 млн. лв. срещу събрани застрахователни вноски 351 млн. лв., т. е. изплатени са в повече 83 млн. лв. за този вид застраховки.

Тези цифри безспорно потвърждават голямата роля на Държавния застрахователен институт за обезщетяване на загубите и разрушенията, причинявани от стихийни бедствия и други събития върху средствата за производство и стопанско-материалните ценности.

Сега действащият Закон за застраховане на имущества включва в обсега на задължителното застраховане имущества на държавните предприятия и организации на стопанска сметка и самоиздръжка, на трудово-кооперативните земеделски стопанства, на кооперациите и съюзите им и на населението.

Не са обхванати от застрахователна закрила имущества, земеделските култури, животните и др. на държавните селскостопански предприятия, включително и горско-земеделските стопанства. При бедствия и нещастни случаи, засягащи имущества на държавните земеделски стопанства, причинените щети се възстановяваха със средства, набирани от фонд „Неурожай и природни бедствия“ към Министерство на земеделието и хранителната промишленост. Но действителните загуби, особено при щети на земеделските култури, далеч надхвърляха по размер набраните средства по този фонд. Така например през 1969 г. загубите на държавните земеделски стопанства от стихийни бедствия възлизаха на около 40 млн. лв., но им бяха одобрени от фонд „Неурожай и природни бедствия“ само направените разходи до размер на разполагаемите суми по фонда, т. е. около 6 млн. лв.

Това обстоятелство не може да не се отрази неблагоприятно върху финансовото състояние на държавните селскостопански предприятия.

Комитетът за стопанска координация с разпореждане № 176 от 20 април 1970 г. реши да бъдат включени в обсега на задължителното застраховане имущества на държавните селскостопански предприятия. Министерският съвет с постановление № 22 от 5 октомври т. г. прие законопроекта, който сега е предложен за обсъждане и одобрение от Народното събрание.

С одобряването на закона ще се даде възможност държавните селскостопански предприятия да ползват защитата на специализираната държавна застрахователна организация, чийто централизиран застрахователен фонд ще има в бъдеще още по-голяма финансова стабилност съгласно предвиданото изменение за увеличение на запасния фонд от 120 000 000 на 150 000 000 лева.

С проекта се предвижда в обсега на задължителното застраховане да се включат всички имущества на държавни-

те селскостопански предприятия, включително основни средства, всички стоково-материални ценности, едрите рогати и еднокопитни животни, овцете и козите, домашните птици, земеделските култури, кошерите с пчели и др.

Понастоящем държавните селскостопански предприятия разполагат с над 10 млн. дка обработваема площ с предимно интензивни културни насаждения, от голямо значение за по-нататъшното икономическо развитие на селското стопанство, а това още повече налага застрахователната закрила върху земеделските култури срещу стихийни природни бедствия.

Законопроектът предвижда разширяване на застрахователната закрила при земеделските култури на държавните селскостопански предприятия чрез включване на нови рискове от стихийни бедствия, които носят големи загуби на селското стопанство, а именно: наводнение, киша, задушаване, измръзване и осланяване.

В капиталистическото общество, където господствува частната собственост на оръдията и средствата за производство, борбата със стихийните бедствия се явява неразрешима задача.

В условията на социалистическата държава при създадената материално-техническа база възниква и се развива нов обществен-исторически тип застраховане с много важни за социалистическото общество функции. На Държавния застрахователен институт е възложено да реализира социалистическото застраховане в нашата страна. Очевидно е, че и настоящият законопроект има за цел да увеличава застрахователната закрила на държавните селскостопански предприятия и горско-земеделските стопанства.

Всичко това налага да бъде предложен закон за изменение на Закона за Държавния застрахователен институт и на Закона за застраховане на имущества.

Предвид на изложеното моля, другарки и другари народни представители, ако одобрите, да гласувате предложения законопроект. *(Ръкопляскания)*

Председател акад. Сава Гановски: Моля народният представител др. Велко Семков, докладчик на комисиите, разгледали законопроекта, да прочете предложенията им.

Велко Семков: *(Чете предложението на комисиите — виж приложение № 2, II)*

Председател акад. Сава Гановски: Другарки и другари! Няма записани народни представители да се изкажат по законопроекта. Желает ли някой да вземе думата? — Няма желаещи.

Другарят министър на финансите съгласен ли е с предложенията на комисиите?

Димитър Попов: Съгласен съм.

Председател акад. Сава Гановски: Пристъпваме към гласуване на предложения законопроект.

Бюрото предлага законопроектът да се гласува по раздели. Има ли друго предложение? — Няма.

Моля народните представители, които са съгласни с предложението на Бюрото, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Моля докладчикът на комисиите др. Велко Семков да чете текста на законопроекта.

Велко Семков: *(Чете заглавието на законопроекта)*

Председател акад. Сава Гановски: Народните представители, които са съгласни с прочетеното заглавие на законопроекта, моля да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Велко Семков: *(Чете раздел първи)*

Председател акад. Сава Гановски: Народните представители, които приемат раздел първи от законопроекта, както бе прочетен, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Велко Семков: *(Чете раздел втори)*

Председател акад. Сава Гановски: Народните представители, които приемат раздел втори на законопроекта, както бе прочетен, моля да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

С това законопроектът за изменение на Закона за Държавния застрахователен институт и на Закона за застраховане на имущества е приет и вече става закон.

(Виж окончателния текст на закона — приложение № 3, III)

Преминаваме към следващата точка от дневния ред:

Разглеждане отчетен доклад от министъра на горите и горската промишленост за развитието на горското стопанство и горската промишленост.

(Съгласно чл. 75 от Правилника за вътрешния ред на Народното събрание прилага се текстът на доклада — виж приложение № 3)

Моля другарят министър да направи своето въведение към доклада.

Проф. Мако Даков: Уважаеми другарки и другари народни представители! През годините на петата петилетка нашата страна постигна забележителни успехи. Осъществяват се решенията на Деветия конгрес на партията за по-нататъшно социалистическо изграждане на страната. В широки мащаби се провеждат мероприятия за интензификацията на народното стопанство, за интеграция на нашата икономика с икономиките на братските социалистически страни и преди всичко с икономиката на Съветския съюз.

Решенията на Юлския и Септемврийския пленум, в които е отразен творческият дух на априлската линия на партията, откриват изключително благоприятни перспективи за още по-големи достижения във всички области на целокупния живот на страната.

Успешно се изпълнява и задачата, поставена от Деветия конгрес на партията в областта на горското стопанство и горската промишленост. Ползуването от горите през 1970 г. в сравнение с 1965 г. се намали с около 20%, като същевременно се осигури залесяването на 2,5 млн. декара. Промислената продукция в дървообработването се увеличи с 20%, при мебелите с 64%, а при целулозно-хартиената промишленост повече от 2 пъти.

Другарки и другари! Ще разгледам само някои въпроси от горското стопанство и горската промишленост, тъй като докладът ви е раздаден предварително и в него подробно сме изложили нашата дейност.

Както е известно, задачата на горското стопанство и горската промишленост е да задоволява потребностите на страната с дървесина и произведения от нея — с мебели, целулоза, хартия, картони и други, и то на базата на най-ефективно използване на дървесината и на непрекъснато увеличаване производителността на горите и на развитие на другите им полезни функции.

Изпълнението на тази задача изискваше решаването на една основна проблема — баланса на дървесината.

В продължение на редица години тази проблема създаваше изключително големи трудности на цялото народно стопанство, тъй като нуждите оставаха не напълно задоволени въпреки прекомерното ползуване от нашите гори. Затова партията и правителството непрекъснато са обръщали внимание да се търсят такива решения за баланса на дървесината, които да осигурят едно нормално ползуване от нашите гори и в същото време по-пълно да се задоволяват потребностите на страната.

В цялата наша дейност на тази проблема е отделяно изключително голямо внимание. За нейното решаване са провеждани мероприятия в следните три главни направления:

1. Увеличаване продуктивността на нашите гори и подобряване на другите им полезни функции.

2. Интеграция и коопериране със Съветския съюз и
3. Ефективно използване на дървесните ресурси.

По увеличаване продуктивността на горите и техните полезни функции

Ние сме разглеждали и решавали проблемата за увеличаване продуктивността на нашите гори не само с оглед по-пълно да се задоволят потребностите на страната от дървесина, но и да се подобряват другите полезни функции на горите, чието значение нараства, тъй като те са изключително важен елемент на природната среда, в която човек живее и работи.

Горите у нас заемат около една трета от територията на страната, обаче тяхното състояние, наследено от миналото, е все още незадоволително.

Затова още на V конгрес на партията Георги Димитров постави задачата да се подобри състоянието на нашите гори с оглед те по-добре да изпълняват своите полезни функции и по-пълно да се задоволяват потребностите на страната от дървесина.

В целия комплекс от мероприятия за увеличаване производителността на горите на залесяването беше дадено първостепенно значение.

Въпросът за залесяването в нашата страна се превърна във въпрос с общодържавно значение и стана неразделна част от социалистическото изграждане на страната.

Кое е най-характерно за залесяването в нашата страна?

Първо, това е увеличаване обема на залесителните мероприятия.

Голям подем залесяването доби след историческите решения на Априлския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия. И ако преди 9 септември 1944 г. у нас е залесявано средно годишно по 20 000 дка, то през годините на народната власт средно годишно е залесявано по 400 000 дка, а след Априлския пленум по 581 000 дка.

По обем на залесяванията на глава от населението България се нарежда на едно от първите места в света.

Друго характерно за залесяването е, че през последните години се дава преимущество на залесяването с иглолистни видове с оглед създаване на едно по-правилно съотношение и разпределение на иглолистните и широколистните гори в страната. В залесяването все по-широко се използват бързорастящите дървесни видове с оглед ускоряване процеса на възпроизводството на дървесина. Особено вни-

мание се отдели на създаването на високопроизводително тополово стопанство.

Досега са създадени над 400 000 дка млади тополови насаждения, като добивът на дървесина от тях значително нарасна.

Сериозен успех в залесяването бележи и създаването на ценни орехови, кестенови и бадемови насаждения. Досега са създадени над 140 000 дка орехови насаждения — в това число над 40 000 дка с облагородени фиданки от ценни сортове.

Разшириха се и мерките по борбата с ерозията. Само във водосборите на язовирите през периода 1954—1969 г. са залесени 550 000 дка ерозирани площи, а общо в страната са извършени над 1 700 000 дка противоерозионни залесявания.

По-големи грижи се положиха и за разширяване крайпътните, крайселищните и курортните залесявания, свързани с осигуряване на по-добър отдых на трудещите се и с изменение на природния ландшафт на нашата страна като обект на международния туризъм. С такава цел са създадени над 750 000 дка млади гори.

Тези големи постижения в залесяването станаха възможни благодарение на масовото участие на трудещите се и особено на нашата прекрасна младеж. За 25 години бяха дадени над 30 милиона доброволни трудовни.

Действително извършеното в областта на залесяването е огромно. Независимо от това линията на партията и правителството е непрекъснато да продължава и да се развива залесителното дело.

При чествуването на 10-милионния декар нови гори др. Тодор Живков отново много ярко изрази политиката на партията по отношение на залесяването и горите. „Политиката на Българската комунистическа партия и народното правителство — каза др. Тодор Живков — по отношение на гората е политика на увеличаване на горското богатство на страната. Тази политика на партията по отношение на гората среща не само пълното разбиране на народа ни, но има и неговата пълна и най-масова подкрепа.“

Ако навремето народният поет Иван Вазов, наблюдавайки безмилостното изстребление на горите в страната, с тъга писа, че там „Всяка година е бил пропъждан един влажен плодотворен облак..., всяка година, цели векове наред е било пресушавано едно изворче, е била убивана една речичка, е била унищожавана една хубост, е бил изгонван един рой славеи, едно царство на благодат...“, то сега, ако се изразим пак в духа на мислите на народния поет, можем да кажем, че с масовите залесявания през годините на народната власт, със създадените млади гори по тези места отново се връщат влажните облаци, съживяват се пре-

съхналите изворчета и рекички, възстановяват се загубените хубости, връщат се прогонените рой славеи и отново настъпва царство на благодат. Този благороден труд намира все по-голямо обществено признание. Много лесовъди и работници са удостоени с високи правителствени отличия и награди.

Наред със залесяването проведоха се и редица други мероприятия за увеличаване продуктивността на нашите гори. По-голямо внимание се обърна на отгледните сечи в младите насаждения, чрез които, от една страна, се подобряват горите, а, от друга, се осигуряват и допълнителни количества дървесина.

По-правилно се извеждат и главните сечи, в резултат на което успешно са възобновени и подмладени над 1 милион декара възрастни зрели иглолистни и широколистни букови и дъбови насаждения.

Освен това върху близо 7 млн. дка нискостъблени издънкови гори се провеждат мероприятия за превръщането им в семенни високостъблени.

В борбата с насекомните вредители все по-широко място заемат биологическите средства, като се ограничава употребата на вредните химически препарати. Проведоха се и редица мероприятия, свързани с развитието на ловното и риболовното стопанство, с правилното оползотворяване на всички други продукти, които дават горите, като диворастващи плодове, билки, гъби и др.

При провеждане на мероприятията в горското стопанство се държи сметка за запазване на характерната флора и фауна в страната, за запазване на онези диви растения и животни, които представляват интерес за науката и народното стопанство, за запазване на природните забележителности и исторически места. С такава цел са обявени 77 резервата и над 1500 защитени природни обекта (при 53 през 1940 г.).

Ние си даваме сметка за големите задачи, които партията и правителството поставят пред нас по опазване единството на природната среда, и ще полагаме още по-големи усилия в тази насока.

Наред с успешното решаване на много проблеми в горското стопанство има и редица нерешени.

Не е решен докрай въпросът за най-тясно координиране на мероприятията по борбата с ерозията, които се провеждат в горския фонд и селското стопанство.

Не са разкрити всички резерви, които предлагат нашите гори, без да се пречи на тяхното развитие за нуждите на животновъдството.

Ние смятаме, че трябва да се реши и въпросът за по-доброто използване на изоставените и негодни за селскостопанско производство земи в планински райони, като ве-

роятно ще е целесъобразно една част от тях да се залесят. Не е решен докрай и въпросът за механизацията на лесокултурните работи.

В концепцията, която Министерството на горите и горската промишленост разработи за развитието на горското стопанство, се предвижда да продължи с висок темп залесяването, да се обнови повече от една трета от всичките ни гори, да се реконструират малоценните заклеявели и слабопродуктивни горски насаждения, да се използват по-широко бързорастящите дървесни видове, а така също и горскоплодните, да се разширят мероприятията за подобряване на многостранните полезни функции на горите.

По интеграцията ни със Съветския съюз в областта на дърводобива и целулозно-хартинената промишленост

С оглед да се запазят нашите гори, да се нормализира ползуването от тях и по-добре да се задоволят потребностите на страната от дървесина, целулоза, хартии и др. партията и правителството и лично др. Тодор Живков положиха големи усилия за разширяване на интеграцията ни със Съветския съюз.

В областта на дърводобива се отиде на широко коопериране със Съветския съюз.

Това дава възможност окончателно да се реши проблемата за дървесината в нашата страна.

В този смисъл е сключената спогодба за съвместен дърводобив в Коми автономна съветска социалистическа република от 1967 г. и допълнителните спогодби за разширяване на дърводобива на територията на Съветския съюз.

Ние вървим към по-широко коопериране и в областта на целулозно-хартинената промишленост, като се използват за целта подходящи форми.

Какви са резултатите и какви перспективи се очертават в това отношение?

Ако в 1965 г. вносът на дървесина от Съветския съюз бе 200 хил. куб. м, през 1970 г. е 800 хил. куб. м, или 4 пъти повече. През 1975 г. по редовния внос и от съвместния дърводобив това количество се очаква да надхвърли 2 милиона куб. м, което се равнява на всичките трупи, добивани сега от нашите гори.

Опитът, който имаме досега, показва, че спогодбата е изгодна и за двете страни, затова ние придаваме голямо значение на кооперирането и сътрудничеството със Съветския съюз в областта на дърводобива и в бъдеще ще укрепваме и разширяваме това сътрудничество.

От тази трибуна ние изразяваме нашата гореща благодарност на Комунистическата партия на Съветския съюз, на

съветското правителство и лично на другарите Леонид Брежнев и Алексей Косигин за ролямото разбиране и готовността да се намерят пътища за решаването на тази голяма и изключително важна за нашата страна проблема. (Ръкопляскания)

Изказваме нашата благодарност и на партийните органи и правителството на Коми АССР, които братски посрещнаха нашите работници и всячески помагат за правилното организиране на строителството и дърводобива в Коми. (Ръкопляскания)

От тази трибуна искам да изразя нашата благодарност и на българските работници, които вече трета година, преодолявайки суровите условия на тайгата, с успех работят по строителството и дърводобива в Коми.

В процеса на съвместната работа още повече се утвърждават братски чувства между българските работници и трудещите се от Коми. Това е още един израз на нерушимата и вечна дружба между българския народ и народите на братския Съветски съюз. (Ръкопляскания)

По ефективното използване на дървесината

Партията и правителството винаги са отдавали голямо значение на въпроса за по-ефективното оползотворяване на дървесината.

Този въпрос стои за решаване пред всяка страна независимо дали тя е богата или бедна на дървесни ресурси.

Като се държи сметка за тенденциите в потреблението на дървесина, вътрешните нужди на страната, изискванията на техническия прогрес и международното разделение на труда, използването на дървесината се насочва в следните главни направления: едрата ѝ част от средната строителна дървесина се използва за бичене, шперплат, фурнир и други специални сортименти, а останалата част от дървесината, включително и дървата, дребната и отпадъчна дървесина се насочва в целулозно-хартиената промишленост, за производството на дървесни плочи, фуражни дрожди и др.

През последните години в страната се даде преимуществено развитие на онези производства, които използват дребноразмерната и отпадъчната дървесина, каквито са дървесните плочи и картоненият амбалаж и др. Например дървесните плочи, получени от 1 куб. м дърва и друга малоценна дървесина, са еквивалентни на 1,5 куб. м дъски, а 1 тон картонен амбалаж, получен от 3,5 куб. м също от дребна и отпадъчна дървесина, замества дървен амбалаж, получен от 12 куб. м едра дървесина, или това се равнява на 8,5 куб. м дървесина чиста икономия.

Наред с това се провеждат и мероприятия по икономията на дървесина и използването на заместители на дървесината.

Като преценяваме направеното по ефективното използване на дървесината, ние считаме, че не всичко е направено.

Все още не се използват най-рационално дървата, дребната и отпадъчната дървесина, отпадъчната хартия и др., които са един голям резерв.

В нашите перспективни разработки се обръща още по-голямо внимание на ефективното използване на дървесината, което представлява и един значителен резерв за подобряване на дървесния баланс на страната.

Другарки и другари! В резултат на мероприятията по залесяването, стопанисването на горите, интеграцията със Съветския съюз и по-ефективното използване на дървесината се създават реални предпоставки за още по-благоприятно решаване на дървесния баланс на страната. Това дава възможност в следващия период по-добре и по-пълно да се задоволяват потребностите на народното стопанство от дървесина и произведения от нея, и то, повтарям, на базата на едно нормално ползване от нашите гори.

При това положение как ние виждаме бъдещето на нашите гори? Преди всичко осигурено е едно постоянно увеличаване на дървесните запаси. Ако например в 1960 г. те са около 250 млн. куб. м, то в следващите години нарастват и според нашите прогнози към 1990 г. ще достигнат около 400 млн. куб. м, или ще се увеличат с близо 60%. По-правилно ще бъде съотношението между широколистните и иглолистите гори. Ще нараства непрекъснато благотворното влияние на горите и т. н.

Можем определено да кажем, че един процес на обезлесяване, който е съществувал в нашата страна не от десетилетия, не от столетия, а от хилядолетия, е спрял. Това е една голяма победа. Този успех се дължи преди всичко на нашия социалистически строй, на далновидната политика на Българската комунистическа партия. Това се дължи и на братското сътрудничество със Съветския съюз, което, както и във всички други области на нашия живот, играе изключително голяма роля.

За развитието на горската промишленост

През последните години се даваше преимуществено развитие на целулозно-хартиената промишленост. Средногодишният прираст на нейната продукция през периода 1965—1970 г. е 15%. В резултат на това потреблението на хартии на глава от населението през тази година ще достигне 37 кг срещу 3 кг през 1939 г. и 21,5 кг през 1965 г.

В експлоатация влязоха такива крупни и модерни предприятия като Комбината за полуцелулоза и картон — гара Искър, разширението на ДЗЦ „Ст. Кираджиев“, три нови фабрики за картонен амбалаж. През 1971 г. ще влязат в експлоатация и новото разширение на ДЗЦ „Ст. Кираджиев“, гр. Нови Кричим, комбинатът за малограмажни хартии „Д. Благоев“, Белово, с 4 нови хартиени машини. В процес на усилено строителство са комбинатът за целулоза и хартия „Вл. Поптомов“, Разлог, Заводът за многослойни картони в гр. Никопол. Предвижда се строителството и модернизацията и на редица други заводи.

Ще бъде усвоено производството и на такива важни изделия като медицински лигнин, салфетки, бебешки пелени, носни кърпички и др., което ще повиши санитарно-хигиенното обслужване на населението. По-добре ще бъдат задоволявани и потребностите на страната от кондензаторна и цигарена хартия, от хартии за цигарени филтри, тънки амбалажни хартии и др. В основни линии ще бъдат осигурени и потребностите на страната от натронова хартия за книжни торби, хромерзац картони, мукави и др. Сериозно внимание се отделя за увеличаване производството на велпапе, което предвиждаме да достигне 220 хил. т, или около 2,5 пъти повече от 1970 г. Това ще позволи рязко да се намали използването на дървения амбалаж.

Паралелно с количественото увеличение на продукцията предвижда се значително да се подобри и нейното качество, което сега за някои хартии не е на необходимото равнище.

Значително развитие получи и мебелната промишленост, особено след Априлския пленум на партията. Обемът на нейната продукция през 1970 г. нарасна близо 37 пъти в сравнение с 1948 г.

През последните години бяха построени редица нови модерни мебелни предприятия като „Напредък“, Пловдив, „Мебел“, Стара Загора, „Август Попов“, Шумен, два завода за производство на столове — „Пирин“, Банско, и „Хемус“, Троян и др.

През тази година влизат в експлоатация три нови предприятия — „23 декември“, София, „Народна мебел“, Кюстендил, и заводът за кухненска мебел „Н. Й. Вапцаров“, Червен бряг, които също са оборудвани с високопроизводителна техника.

В усилен строеж са мебелните предприятия „Бдин“, Видин, „Т. Кацаров“, Ловеч, и „В. Сотиров“, Велинград, които ще включат своите мощности през 1971 г.

В напреднал етап са строително-монтажните работи в завод „Маршал Толбухин“, гара Искър, за производство на дограма, който до края на т. г. ще бъде пуснат в експлоатация. Това ще бъде предприятие, което по обем и качество на продукцията, по степен на механизация и автоматизация

ще съперничи на най-мощните и модерни предприятия за дограма в Европа.

В резултат на проведените мероприятия в мебелната промишленост през последните години се постигна успех както в увеличаване обема на производството, така и по отношение подобряване качеството на мебелите и разнообразяването на техния асортимент.

Въпреки несъмнените успехи, които постигна нашата мебелна промишленост, тя все още изостава в сравнение с напредналите страни както по производителността на труда, така и по качеството и асортимента на продукцията.

Трябва да отбележим, че производството и качеството на мебелите е тясно свързано както с развитието на самата мебелна промишленост, така и с общото развитие на промишлеността в нашата страна и особено с химическата промишленост — за производството на лакове, лепила и други материали; с металообработването — за производството на обков; с текстилната промишленост — за производството на тапицерски платове и др.

Характерното за развитието на дървообработващата промишленост през периода на петата петилетка е, че заедно с реконструирането на някои стари предприятия през този период израснаха и редица нови заводи с модерни високопроизводителни, механизирани поточни линии с високоефективни от народностопанско гледище производства, като плочи от дървесни частици; дървесно-влакнести плочи и тяхното облагородяване.

Въпреки бързото развитие на тези производства основен дял в дървообработващата промишленост продължава да заема дъскорезно-амбалажното производство, което е на сравнително ниско техническо равнище.

За постигане на по-голяма ефективност и по-правилно териториално разпределение се предвижда значителна част от дървообработващите предприятия да се реконструират и модернизират.

За повишаване производителността на труда и ефективността на производството се предвижда специализация на производството, задълбочаване процеса на коопериране между дървообработващи и мебелни предприятия.

Предвижда се предприятията от ДСО „Стара планина“ да обхванат дублиращата се дейност на промкомбинатите и трудово-производителните кооперации

През последните години дърводобивът значително се стабилизира.

Сечта на дървените материали, която е един трудоемък процес, се механизира 90%. Значително се подобри и качеството на работата, в резултат на което добивът на строителната дървесина се увеличи за сметка на дървата за го-

рене. Подобриха се и битовите условия на работниците по дърводобива.

Направеното обаче за подобряване условията на работа в дърводобива е недостатъчно. Ниската степен на механизация и недостатъчната пътна мрежа принуждават да се работи по остарели технологии, при които производителността на труда в дърводобива е твърде ниска, а добиваната продукция — скъпа. За добив на един куб. м дървесина в България се изразходват 9 човекочаса, а в страните с механизирани дърводобив, при подобни на нашите условия, се изразходват 3—4 човекочаса, или над два пъти по-малко.

Министерството на горите и горската промишленост разработи широка програма за комплексна механизация на дърводобивните процеси, за строителството на горски пътища и за внедряване на палети и контейнери при транспорта на дървени материали. В следващите години ще се осигурят по-бързи темпове на механизацията.

Ние сме разработили система от мероприятия за преодоляване на редица слабости и недостатъци, които съществуват, свързани с бавното строителство, бавното въвеждане и усвояване на мощностите, особено в дървообработващата и целулозно-хартиената промишленост.

Какви възможности ни дават решенията на Юлския и Септемврийския пленум на партията за решаването на въпросите на горската промишленост на съвременно равнище?

На базата на тези решения ние извършихме сериозна научна и практическа работа, като направихме задълбочен анализ на нашата дейност, видяхме по-добре проблемите, които стоят пред нас, и пътищата за тяхното решаване.

Направихме подробни разработки и обосновахме концепцията за развитието на отраслите и подотраслите на горската промишленост. Тези разработки преди няколко дни бяха разгледани на специално заседание на Министерския съвет и Секретариата на Централния комитет на Българската комунистическа партия при личното участие на първия секретар на Централния комитет и председател на Министерския съвет др. Тодор Живков. На това заседание бяха дадени ценни указания за нашата бъдеща работа.

На базата на решенията на Септемврийския пленум с набелязаните мероприятия по концентрацията и специализацията, по автоматизацията и др. се откриват големи възможности и за повишаване ефективността на производството.

Аз няма да се спирам на всички тези въпроси, тъй като в нашия доклад са дадени достатъчно материали. Искам обаче на базата на нашите разработки да дам само някои

примери, от които се вижда как се изменя ефективността на производството.

Ние например предвиждахме да се построят редица нови мебелни предприятия. Сега обаче с разработките по концентрацията и специализацията на мебелната промишленост, при които се включва и програмата на трудово-производителните кооперации и местната промишленост, се оказа, че без да строим нито едно ново мебелно предприятие, а като насочим капиталните вложения главно за реконструкция, разширяване и модернизиране на съществуващите предприятия, може да увеличим производствената програма за 1975 г. с 80% в сравнение с 1970 г. По този начин за всеки инвестиран лев може да се получи прираст на промишлената продукция около 2 лева, докато при старите ни разработки този прираст беше около 1,3 лева.

Какво показаха разработките за концентрацията при производството на дограма. Предвижда се производството на дограма да се съсредоточи вместо в 400 предприятия, както досега, в 14 съществуващи предприятия, като 3 от тях ще произвеждат 60% от общото количество дограма. Така се създават условия за въвеждане на качествено нова технология. Ще се механизират такива трудоемки операции като остъкляването и боядисването, което сега се извършва на строителните обекти.

През 1975 г. производството на дограма се предвижда да нарасне спрямо 1970 г. с около 20%, а броят на заетите работници да се намали с 2513, или 42%. Наред с това ще се реализира икономия на около 20 000 куб. м дървесина.

А как се отразява ефективното използване на дървесината на ефективността на производството. Например ако 100 куб. м иглолистни трупи се преработят по начините, които предвиждаме, продукцията ще се увеличи със 7%, печалбата нараства от 34,6 лв. на 206,9 лв., или близо 6 пъти, а производителността на труда се увеличава от 3 до 5 пъти. При шперплата само от по-ефективното използване на суровината разходите на 100 лв. продукция се намаляват с 6,5 лв.

Как стои въпросът с продукцията при местната промишленост?

Какво можяхме да установим? Местната промишленост произвежда дървен амбалаж, мебели, дограма, потребителни опаковки от хартии, опаковки и други за 78 млн. лв. В тази дейност са заети 16 200 души при производителност два пъти по-ниска от тази в държавната промишленост.

Ние можем да приемем, без да създаваме нови промишлени мощности, за 28 млн. лв. продукция, което значи, че веднага могат да се освободят около 2500 работници, като се

насочат към други отрасли, където нуждата е голяма. В течение на петилетката 1971—1975 г. ДСО „Мебел“ може, без да строи нови предприятия, а чрез реконструкция и модернизация на съществуващите, да поеме продукция за 32 млн. лв. При това положение срещу 1 лв. капитални вложения ще се постигне около 2 лв. продукция, която ще даде приход в бюджета на държавата 0,90 лв., а само печалба 0,43 лв. Или капиталните вложения на база на печалбата ще се възстановяват за около 2 години.

По икономическите модели

Икономическите модели са разработени на базата на нормално ползуване от горите при завишен относителен дял на оползотворяване на дървесината от отгледаните сечи, дървата за горене и отпадъците.

Основното в горската промишленост ще бъде нейното интензивно развитие.

В следващите години ще се дава преимуществено развитие на целулозно-хартиената и мебелната промишленост с оглед да се задоволят потребностите на нашата страна от целулоза, картон, хартии и мебели.

Високият ръст на целулозно-хартиената промишленост ще ни позволи да намалим и даже да се освободим от вноса на целулоза, хартии и картони от западните страни. Особено внимание ще се отделя за организирането на производството на скъпи хартии. Това ще даде възможност да задоволяваме нашите потребности и да обменяме наши хартии с други хартии, които сега внасяме и не е целесъобразно да ги произвеждаме поради малкия им обем.

Значителен ръст се предвижда и на нашите класически производства, като дъски, шперплат, фурнир, паркет и др., които все още са дефицитни на вътрешния пазар и дават известни възможности за участие в международното разделение на труда.

С предвижданите мероприятия по концентрацията и специализацията на горската промишленост, по коопериране и специализиране на предприятията ще се осигури по-висока производителност на труда, снижение себестойността на продукцията и издигане техническото равнище на изделията.

Около 94% от ръста на промишлената продукция се предвижда да дойде от увеличение производителността на труда.

За успешното решаване на тези проблеми ще се полагат повече грижи и за подготовката на необходимите специалисти с висше образование, на средни технически и изпълнителски кадри.

Другарки и другари! Горското стопанство и горската промишленост разполагат с висококвалифицирани специалисти, предани на делото на партията. Те работят всеотдайно за ус-

пешното решаване на задачите, които партията и правителството поставят в областта на горското стопанство и горската промишленост, високо съзнавайки, че с увеличаване на горските богатства на нашата страна, с нейното разкрояване, с по-доброто задоволяване на народното стопанство с дървесина, целулоза, хартии, мебели и други те дават своя принос в социалистическото строителство на Народна република България.

Искам да уверя народните представители, че работниците и служителите в системата на Министерството на горите и горската промишленост както досега, така и за в бъдеще с още по-голяма енергия и самоотвержен труд ще превръщат в живо дело всички задачи, които постави пред тях нашата героична партия, Народното събрание и правителството.

Благодаря ви за вниманието. (*Ръкопляскания*)

Председател акад. Сава Гановски: От името на Комисията по земеделието и горското стопанство, която е разгледала доклада на другаря министър, да направи съдоклад и предложи проекторешение има думата другарят Палагачев.

Проф. Никола Палагачев: Другарки и другари народни представители! В отчетния доклад на министъра Мако Даков са отразени действителните успехи и недостатъци на Министерството на горите и горската промишленост. По главните въпроси за по-нататъшното развитие на горското стопанство и горската промишленост са изложени и новите концепции на министерството.

Комисията по земеделието и горското стопанство в желанието си да обърне вниманието на народните представители върху редица основни и важни проблеми на горското стопанство, върху отделни въпроси, най-тясно свързани с гората и политиката на народната власт в този отрасъл на народното стопанство, направи проверка, като използва един примерен въпросник. Ето защо осветляването на въпросите, които засягаме, са резултат на проверка от народни представители, окръжни комитети на Отечествения фронт, окръжни народни съвети, на мнения, изказани от научноизследователски институти. Всички те бяха разгледани подробно и обобщени от комисията в настоящия доклад.

Комисията счита, че въпросите, свързани с гората, макар че се разглеждат самостоятелно, могат да се осветлят правилно, само като се има предвид комплексното значение на горите за цялото народно стопанство и особено за земеделието, курортното дело, туризма, благоустрояването на селищата, а също така и общото опазване на природата.

Преди всичко нужно е да изтъкнем, че според прогнозиите на Международната организация за селското и горското

стопанство (ФАО) през 1980 г. нуждите от дървесина в света ще се удвоят в сравнение с 1965 г., а към 2000 година ще бъдат около четири пъти по-големи. Такива са прогнозите и за нашата страна.

Правилно в отчетния доклад на министъра централно място заемат въпросите, свързани с основната дейност — производството на дървесина, нейният баланс и оползотворяване в народното стопанство. С основание усилията се насочват към задоволяване нуждите на страната от дървесина. Същевременно се цели да се премахне очерталата се диспропорция в ползуването на горите.

През петата петилетка горското стопанство и горската промишленост постигнаха значителни успехи. Министерството взе редица мерки, с които се увеличи продуктивността на нашите гори и се подобриха техните полезни функции. Продължава със засилващи темпове да се разраства всенародно-то грандиозно залесително дело, което остава единствено в света по своята перспективност, по своите размери, по своята масовост и възпитателно въздействие. С по-високи темпове се развива мебелната и целулозно-хартиената промишленост, което осигури по-ефективното използване на дървесните ресурси. Започна производството на дървесни плочи, целулоза, хартия, картони, картонен амбалаж и др. Сложи се начало и на вноса на дървесина. Всички тези мерки, взети от Министерството на горите и горската промишленост, разкриха реалния път през петата петилетка, начертан с решенията на Деветия конгрес на Българската комунистическа партия — да се започне процес на постепенно минаване към нормално използване на горите. През 1970 г. ползуването е с 20% по-малко в сравнение с 1965 г. За същия период промишлената продукция в дървообработването се увеличи с 20%, на мебелите с 64%, а на целулозно-хартиената промишленост близо два пъти.

Тези големи и безспорни успехи на министерството в областта на горското стопанство и горската промишленост не са му попречили при анализа да разкрие и някои отрицателни тенденции и нерешени проблеми. Те имат важно значение за осъществяване решенията на Юлския (1968 г.) и Септемврийския (1969 г.) пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия в областта на горското стопанство и горската промишленост.

През изтеклия период се допуснаха и слабости: закъснения в строителството на заводите за целулоза и хартия в Разлог, Нови Кричим и Белово; бавно се усвояваха мощностите на заводите за дървесни плочи в Кюстендил, Ботевград, Сливница, Велико Търново; част от капиталните вложения се разпиляваха за малки обекти, чието построяване не беше целесъобразно; все още не е на необходимата висота качеството на продукцията; нерационално се използва дър-

весинната суровина при производството на шперплат; незадоволително е намалението на себестойността в отрасъл „Дърводобивна и дървообработваща промишленост“.

Забавя се предвиденият темп по директивите в изграждане на целулозно-хартиената промишленост. През петилетката 1966—1970 г. средногодишният темп на развитие е 14,3% вместо предвидения 16—18%.

Неизпълнението на поставената задача за производство на целулоза се дължи главно на закъснение на въвеждането в експлоатация на разширенията на държавния целулозен завод „Стефан Кираджиев“, гр. Нови Крчим, в гр. Разлог и други.

И през текущата година в целулозно-хартиената промишленост незадоволително се усвояват предвидените капитални вложения. На завода „Ст. Кираджиев“ годишният план до края на месец септември е изпълнен едва 45%, в Разлог — 39,5%.

Общо годишният план за капиталните вложения за министерството за деветте месеца е изпълнен 56,7%, в това число за строително-монтажните работи 61,3%.

Забавянето на темповете за изграждане на запланиваните обекти е причина за големи валутни разходи на държавата. За тази година са предвидени кръгло 50 млн. валутни лева, от които 19 млн. лв. по второ направление за внос на целулоза, хартия и други.

По този начин предвиденото в концепцията спиране на вноса се отлага.

И сега планът на общата продукция за деветмесечието се изпълнява общо 102,3%, но 29 горски стопанства и 21 предприятия не изпълниха плана си и не дадоха продукция за 3671 хил. лв.

Незадоволително е изпълнението на плана по асортимент. Изпълнени са само някои асортименти като целулозата, хартиите и мебелите. Редица други като иглолистни дъски и детайли изостават с 18,3 хил. куб. м, плочите от дървесни частици — с 15 хил. куб. м, дървесно-влакнестите плочи — твърди — с 5,1 хил. куб. м, шперплата — с 2,9 хил. куб. м, иглолистния амбалаж — със 7,7 хил. куб. м, широколистния амбалаж със 7,3 хил. куб. м. и други.

Планът за износа от Министерството на горите и горската промишленост е преизпълнен за деветмесечието и по двете направления, но по асортименти не се изпълнява. Например за плочи и дървесни частици, дървесно-влакнести плочи и паркет поради липса на резервни части и организационни слабости държавно стопанско обединение „Мебел“ изоставя с 318 хил. валутни лв. главно поради липса на вагони. Липсата на транспорт задържа в края на деветмесечието готови и неекспедирани мебели за износ в размер на 596 хил. валутни лв.

Другарки и другари народни представители! В разработените нови концепции за развитие на горското стопанство и горската промишленост отново основен проблем е балансът на дървесината. Постоянните изисквания на партийната политика са били да се намерят решения за баланса на дървесината, които при едно нормално ползуване от нашите гори да задоволяват пълно и ефективно нуждите на страната от дървесина, целулоза, хартия, мебели, амбалаж и др.

В настоящия момент като главна задача пред горското стопанство изпъква увеличаването на продуктивността на горите, още по-рационалното използване на дървесината и най-бързото преминаване към нормално използване на горите, като пълно се задоволят нуждите на социалистическото общество.

Докладът лансира следните концепции и пътища, за да се постигне целта:

увеличаване продуктивността на горите, като се ускорява реконструкцията на малоценните и се увеличава обемът на залесяването;

комплексна механизация в дърводобива и увеличаване на пътната мрежа;

разширяване на дърводобива със Съветския съюз;

допълнителни мощности за производството на дървесни плочи, целулоза, хартия и картон;

концентрация и специализация на горската промишленост, като постепенно се обхваща и дейността на промкомбинатите и трудово-производителните кооперации.

Комисията намира за необходимо да подчертае само някои основни положения, свързани с решаването на главната задача.

Застъпва се правилната концепция да продължи залесяването като всенародно дело, като всяка година залесената площ е минимум 500 000 декара. Фондът за залесяване да се разшири от вноски на различни стопански и държавни органи, трудово-кооперативни земеделски стопанства, държавни земеделски стопанства, общини, държавни стопански обединения и др. Залесяването да засегне местата край селищата, дерета, увразите и др. неизползувани земи. Да се върнат отново горите в болшинството от нашите планински и полупланински селища. Методическото ръководство на залесяването, на създаването на паркове и лесопаркове да се усъвършенствува с помощта на висококвалифицирани кадри. На подходящи места да се продължи ускореното създаване на промишлено тополово стопанство и на промишлени комплекси от орехови, кестенови и бадемови насаждения в най-тясно съчетание с комплексите, които изграждат трудово-кооперативните земеделски стопанства и държавните земеделски стопанства.

Главното направление е интензификация в производството на дървесина. Голямо е разстоянието, което ни дели от развитите страни. Средният запас на дървесина на един хектар у нас е 81 кубически м, в Австрия — 240, Югославия — 122. Средногодишният прираст на нашите гори е 1,95 куб. м на един хектар, а в другите развити страни то е над 3 куб. м.

Много стари схващания има да се преодоляват, за да се решават тези въпроси на ново ниво в духа на научно-техническата революция.

За ефективното използване на дървесината, с която разполагаме, направеното досега е незадоволително. Преобладава все още екстензивният начин в оползотворяване на дървесните суровини и в производството на класически даже наши асортименти от едно време — дъски, шперплат, паркет и други.

Във Финландия при производството на шперплат остава неоползотворено така нареченото кросно с дебелина 6 см, а у нас — с 14 см, или повече от два пъти. Ако ние произвеждаме както във Финландия и други напреднали в това отношение страни, ще получим 20% повече шперплат. Също така трудно може да се обясни защо ние не произвеждаме технически шперплат, от който с един кубически метър в строителството се заместват 8 кубически метра иглолистни дъски. Ние произвеждаме иглолистни дъски при технология, която дава 12—14% стърготини, в други страни — те са само 3—4%.

Анализирайки досегашното свое производство, министерството съобщава, че у нас се произвежда целулоза само за нискокачествена, обикновена хартия, а фината и скъпа хартия купуваме от капиталистическия пазар. При това известно е, че не се оползотворява отпадъчната хартия. В същото време в картоните, които също внасяме, отпадъчната хартия участва с 60—70%.

В новите разработки се чертаят пътищата за преодоляване на този примитивизъм в оползотворяването на дървесината, дадени са по-правилно насоките за използване на суровините и за производство на нови асортименти хартия, картони, дървесни плочи и други. Това ще увеличи възможностите да се подобри балансът на дървесината и се задоволят по-пълно нуждите на страната.

Комисията намира, че е необходимо да се подчертае една особено важна страна в разработените от министерството нови концепции. Те предвиждат значително увеличение в ефективността на производството на основата на по-тясна специализация и по-голяма концентрация в духа на решенията на Септемврийския пленум на партията.

В това направление Министерството на горите и горската промишленост има да се справя с много сложни задачи, които изискват компетентност, реализъм и много усилия.

Само няколко примера:

В дървообработващата промишленост всяко предприятие произвежда почти цялата номенклатура на обединението — 200 — 300 различни асортимента.

В мебелната и дървообработващата промишленост средният обем на предприятията е близо два пъти под оптималния.

За добив на един кубически метър обезлистена дървесина у нас се използват 9 човекочаса, в Съветския съюз — 3,5, във Финландия — 2,8, в Швеция — 2,3 човекочаса.

Но както мерките за повишаване продуктивността на горите, така и мерките за усъвършенствуване на нашата горска, целулозно-хартиена и мебелна промишленост не могат да доведат до задоволяване нуждите на страната от дървесина. Към 1975 г. се очертава дефицит на дървесина около 2,6 млн. куб. м, а към 1980 г. — към 3 млн. куб. м.

Ръководствата на министерството и Държавният комитет за планиране сравнително късно се ориентираха, за да обосноват необходимостта и изгодата от внос на дървесина от Съветския съюз за нашите заводи и целулоза — чрез участие в строителството на целулозни заводи в Съветския съюз.

Похвална е инициативата на нашето правителство за интеграцията и кооперирането ни със Съветския съюз в тази важна област. Досегашните първи резултати показват единствено верния път за задоволяване нуждите на страната и за правилно развитие на нашето горско стопанство.

Средствата да се реализират икономии на дървесина от гората до потребителя в главни линии са правилно очертани. Бихме желали да обърнем внимание на Народното събрание и на ръководството на министерството върху важността на синхронизацията в изграждането на мощностите за оползотворяване на маломерната и отпадъчната дървесина. Иначе тя ще продължава да се губи и да гние. Нужно е да се разработят обосновани мерки, които ще стимулират изграждането на мостове и други съоръжения в гората не от дървесина, а от други материали.

Големи възможности за икономия на дървесина се разкриват и с новите производства в мебелната промишленост — с въвеждане на метални и пластмасови детайли, а също така и с проектиране и строителство на промишлени обекти, жилища и други сгради с вградена мебел.

За да се повишава производителността на труда в горското стопанство, специално внимание заслужава да се обърне на възможността да се създават промишлени гори и се разкрие целесъобразността за приложение на голата сеч.

Разширяването на отгледните сечи се нуждае от специална разработка и особено от подготовката на специалистите и изпълнителските кадри.

Въпросите за механизацията на процесите в горското стопанство са сложни и досега са недостатъчно разработени. Нужно е да се засилят научните изследвания в това направление. Нужни са също така специални грижи по проблема за работната сила в горското стопанство. Непрекъснато се увеличава средната възраст на горските работници.

У младежите липсва желание да постъпват на работа в горските стопанства. Този въпрос е много важен, много сложен и заслужава комплексна перспективна разработка.

Изложените основни концепции за бъдещето на нашето горско стопанство и горската промишленост се приемат от членовете на комисията като правилни. Те ще помогнат на министерството за разработване и провеждане на правилна текуща и перспективна политика за гората и горската промишленост.

Другарки и другари народни представители! Родната природа е основа за нарастване на материалните и културните ценности на държавата ни. Ние не можем да си представим социалистическото строителство без дървен материал, енергийното стопанство без водни ресурси, земеделието без напояване. Много са природните блага, които имат най-непосредствена или косвена връзка с гората. Ето защо комисията желае да спре вниманието на народните представители и върху някои други въпроси, най-непосредствено свързани с гората и с горското стопанство.

Природните условия на Народна република България благоприятствуват развитието на ерозионните процеси. От кръгло 110 000 квадратни километра площ 65 000 квадратни километра, или 59% от територията на страната, следва да се включат в категорията на ерозионно опасните земи.

Средно годишно от нашите обработваеми земи се разрушават и изнасят около 40 000 000 куб. м почва, която се равнява приблизително на около 2 200 000 т хумус, като количеството на изнесените хранителни елементи азот, фосфор и калий надминава съдържанието им в 275 000 т минерални торове.

Въпросите на ерозията трябва да се разглеждат на фона на разполагаемата работна площ на глава от население в нашата страна. Докато в Аржентина на глава от населението се падат 74 декара, в Канада 38 декара, в Съветския съюз 27 декара, в Съединените американски щати 24 декара, в Турция 21 декара, то в България тази площ е под 7 декара.

При това положение естествено проблемата за защитата на почвата от ерозия, нейното запазване и увеличаване

на плодородието ѝ, както и защитата срещу наводненията е от първостепенно национално значение.

Понастоящем борбата с ерозията у нас се води от Министерството на горите и горската промишленост върху горския фонд и специални обекти, от Министерството на земеделието и хранителната промишленост във връзка с дейността на окръжните народни съвети и със създадените през 1962 г. предприятия за селскостопански мелиорации и борба с ерозията, от службите по водно стопанство и от Министерството на транспорта.

Борбата с ерозията в практиката следва да се води, като комплексно се съчетаят по цял водосборен басейн четирите групи на противоерозионни мерки: организационно-устройствени, биологични, агротехнически и хидротехнически.

Тези мерки са включени в проектите на „Агролеспроект“ за използване на горския фонд и в земеустройствените планове за използване на стопанисваните земи. Но всичко това става откъснато, без необходимата координация и съгласуване. Съгласуването е формално в дейността на „Агролеспроект“ и службите по земеустройство. Формално е, защото не се изготвят проектите цялостно по водосборни басейни без оглед на границите, които разделят горския и поземления фонд.

Този основен недостатък се подчертава в писмените мнения на всички окръжни народни съвети. Те сочат и първите опити за комплексни решения. Окръжният народен съвет в гр. Шумен пише: „От две години в нашия окръг се изгражда образцов обект по борба с ерозията, където съвместно с горското стопанство и земеустройството се разработват и залесяват ерозиранни площи по водосбори. Такъв е обектът „Сухото дере“, където се третира площи от горския и селскостопанския фонд в размер на 300 000 декара.“ А Окръжният народен съвет във Варна пише: „За пръв път през август т. г. „Агролеспроект“ при проучването и изготвянето на плановете за укрепяване и залесяване на доловете край Варненското езеро изготви цялостен план за борба с ерозията против затлачване на езерото, като включи и земите от поземления фонд.“

Сложеното добро начало в отделни обекти трябва да стане система в работата на двете министерства.

От комплекса мерки за борба с ерозията най-широко се прилага залесяването както във фонда на горите, така и в поземления фонд. Недостатъчно или съвсем слабо се прилагат останалите средства. Особено незадоволително е застъпено затревяването, което е бързо и ефикасно средство за борба с ерозията и за създаване на нови обширни културни пасища, а на много места и ливади върху изоставени и пустеещи земи. Проучванията на научните институти показват, че съществуват възможности към края на 1975 г. площ-

та на изкуствените пасища да възлиза на не по-малко от 8 млн. дка. При това не бихме могли да си представим внедряването на промишлени методи за редица видове и категории животни (овце, агнета, говеда и други), без да създадем обширни културни пасища върху земи, които сега неправилно използваме. Пасищният фонд в страната се нуждае от коренно преустройство и подобрене, от разширение и превръщане в интензивен културен вид. Без да изменим досегашните наши примитивни представи за пасищното стопанство, ние не ще можем да използваме значителни площи, които са изоставени и подложени на активна ерозия. Предложенията, които се правят за тяхното залесяване, са неправилни по две важни съображения: първо, горските площи у нас са достатъчни, за да се създават културни гори, а поземленият фонд е недостатъчен и непрекъснато намалява (защото задоволява много нужди) и, второ, затревяването е много по-евтино, по-бързо и по-ефикасно средство да се запази земята от ерозия.

И тук ние се натъкваме на един генерален въпрос — правилното разпределение на целия поземлен фонд на страната между горското и селското стопанство. Този въпрос в днешно време придобива особена окраска, предизвиква много спорове и се нуждае от компетентно решаване, конкретно и специфично за всеки район.

На всички е известно миналото. За да осигурят полугладното съществуване на себе си и на членовете на семействата си, в планинските и полупланинските части на страната хората чрез изкореняване и пожари завземаха площи от гората, обработваха ги и произвеждаха ръж, овес и пшеница, картофи, фасул и царевича. Обработваха земята с дървеното рало и мотиката. Новото социалистическо земеделие навлезе и в тези райони. Но най-стръмните площи и маломерните парчета обработваема земя не се използват рационално, изоставят се и на много места са подложени вече на активна ерозия. Този процес се засилва от незадоволителната разработка и решаване на проблемите — от една страна, за механизация на селското стопанство в планинските райони и, от друга, от тяхното обезлюдяване. При това използването на обработваемите земи в планинските райони е свързано с нуждата от значителни капитални вложения. За да отговорим правилно на въпроса, какво да се направи с тези земи, нужно е да се напомнят следните известни факти:

Стопанисваната земя на страната е малко. Изграждането на материалната база на развитото социалистическо общество неминуемо е свързано с разход на значителни площи за язовири, строителни площадки и други обекти. Броят на населението непрекъснато расте. Макар че възможностите за увеличаване на селскостопанското производ-

ство от единица площ да са много големи, ние не бива да допускаме да се намалява размерът на обработваемата земя.

Още Маркс сочеше, че само земеделието използва напълно и изцяло производителната сила на земята, че в земеделието процесът на производството е десетки и даже стотици пъти по-бърз и ефективен, отколкото в горското стопанство. Следователно не е целесъобразно, не е икономически оправдано да се намалява стопанисваната земя на страната.

От друга страна, нашето горско стопанство не се нуждае от допълнителни площи. Достатъчна му е $1/3$ от площта на страната. В горските площи има възможности да се създадат необходимите ни гори и промишлени горски насаждения. Много още горски площи се нуждаят от залесяване, от реконструкция, от стопанисване. От наличните в горския фонд 2 700 000 декара голи и ерозиранни площи само 43% са залесени. Остават за залесяване над 1,5 млн. дка.

Ето защо правилно е най-стръмните и маломерните парчета, подложени на извличане и негодни за селскостопанско производство площи да се предадат към горския фонд. Останалите изоставени земи трябва да станат обект на активно стопанисване от селскостопанските предприятия, като се приложат мерки в унисон с най-новите решения за внедряване на промишлените методи в земеделието и в животновъдството. Тези мерки ще бъдат осъществени на етапи в зависимост от възможностите на страната от капитални вложения и материално-техническо снабдяване. Най-бързо могат да се произведат тревни семена и масово да се затревят земите, където незабавно ще се спре ерозията, същевременно ще се създадат културни пасища. По-нататък ще се разширяват мерките за по-интензивно използване на тези изоставени сега земи.

Затревяването като най-бързо противоерозионно средство трябва да се приложи върху всички площи от горския и поземления фонд, които са подложени на ерозиране. Това не е в противоречие с използването на тези площи за пасища, за ливади, за залесяване или за създаване на други културни видове, които обаче се осъществяват по-бавно и изискват повече средства. Например част от ерозираните земи в горското стопанство, които няма да бъдат незабавно залесени, трябва да бъдат затревени, за да се спре ерозията.

Създаването на тревни площи ще подобри изхранването на животните и ще премахне пашата от горите. Ние не ще имаме културни гори дотогава, докато 50% от тях се използват и за паша. Сега към 100 000 кози пасат в горските площи. Козите трябва да излязат от горите, за да не ру-

шат и похабяват това, което с много средства и труд създаваме.

Трудностите, които имаме при създаването на културни пасища в планинските и полупланински райони, не бива да се заобикалят с прехвърлянето на милиони декари към горския фонд. Също така време е да се отхвърли като несъстоятелно и схващането за увеличаване на обработваемата земя чрез изкореняване на гори в равни богати терени. Такива гори има много малко и тяхното съществуване в тези райони е крайно необходимо.

Най-сетне трябва да се спре решаването на този важен проблем за прехвърляне на обработваеми земи от горския към поземления фонд и обратно с комиси и с протоколи, които често са резултат на безпринципни „спогодби“. Проектирането е изпитан метод. Съответните проектантски институти да разработят комплексни планове по волосборни басейни на цялата територия — горски и поземлен фонд, да обосноват промените и да далат всички ефикасни мерки, посочени от науката и практиката за използването на земята.

Комплексното проектиране на обектите по волосборни басейни, което на практика ще внася и обосновани промени в границите между трите основни фонда на земята в Народна република България — селскостопански, горски и за населените места, се нуждае от усъвършенствуване отчета на земята. Нужно е да се подобри точността на количествения отчет и да се въведе качествен отчет на земята. Този въпрос може с успех да се реши, като се въведе кадастър както на селскостопанския, така и на горския фонд.

Практическото решаване на този основен проблем налага пълна и най-тясна съгласуваност и взаимодействие на всички ведомства и особено на Министерството на горите и горската промишленост и Министерството на земеделието и хранителната промишленост и техните подразделения. Те заедно с окръжните народни съвети трябва да работят по технико-икономически проекти по волосборни басейни с комплексни решения за горския и поземления фонд, с пълна техническа и икономическа обосновка. Наличните средства за тази цел без оглед на ведомствата да се използват концентрирано за завършване на обектите в къси срокове. Много е важно да се превстрои виждането на ръководители и специалисти и в проектите да намерят отражение последните решения на Централния комитет на Българската комунистическа партия за специализация и концентрация, за уелряване на отраслите, за изграждане на големи промишлени комплекси от културни пасища, ливади, овощни, лозови и горски насаждения.

Цялата проектантска и производствена дейност трябва да има за основа следната ясна и реална перспектива: след

няколко петилетки територията на страната да се благоустрои, да се залеси, да се затреви, да се терасира, така че и при най-поройните дъждове да няма мътни води. Изворите, потоците и реките да текат бистри и чисти.

Проблемата е голяма и много сложна. Нуждае се от специална разработка от съответните ведомства.

В страната не е изградена система за проучване, райониране, полагане системни грижи за развитие и правилна експлоатация на страничните продукти от гората: смола, горски плодове, билки, гъби, иглолиста и други.

Крайно необходимо е да се изгради такава система не само за използване, но и за поддържане и развитие на тези странични добиви от горското стопанство.

Горите се нападат от много болести и неприятели, които са разпространени във всички райони на страната. Редица неприятели периодически имат каламитетно развитие. Доказано е, че смесените горски насаждения възпрепятствуват каламитетното развитие на неприятелите. Химическите средства се прилагат редовно и в значителни размери, но се разчита главно на биологическите методи на борба с неприятелите в гората. Това е правилно. За тяхното приложение е започната системна дейност в грижи за запазването и размножаването на полезни птици, за запазване на мравуняци и други. Но тази дейност се развива с доста бавни темпове. Липсва размах, за да се отговори на нарасналите нужди в това направление.

Координацията на работата за борба с болестите и неприятелите в горското и селското стопанство е незадоволителна.

Липсва карантинна служба за вносните и местните материали, с които се залесява или се задоволяват други нужди.

Нужно е да се засили съвместната работа по борбата с болестите и неприятелите в горското и селското стопанство.

Към изградената карантинна мрежа на Министерството на земеделието и хранителната промишленост е нужно да се включи и карантината по линията на горското стопанство.

Всички окръзи в своите писмени мнения предлагат да се изгради специален надведомствен орган за охрана на природата.

Подчертава се, че у нас едно ведомство използва и опазва определени природни богатства, както горите използват дървесината и я опазват. Охраната на земята, водите и пасищата става от Министерството на земеделието и хранителната промишленост, на подземните богатства и подземните води — от Управлението по геология и охрана на земните недра.

Ръстът на социалистическото строителство, развитието в страната на курортното дело и туризма, очертаващият се в близко време значителен дефицит на чиста вода, замърсяването на водите и въздуха и други изискват специални грижи да се опазва природата въз основа на нарочни научни изследвания. Това не може да се изпълнява от сега съществуващите органи предимно на обществени начала. Също така практиката показва, че ведомствата трудно могат да контролират и да опазват това, което е свързано с ръководеното от тях производство. Надделяват временните и ограничени нужди и виждания. Забравят се и се пренебрегват трайните национални интереси. Народното събрание е гласувало прекрасни закони за опазване на природата. Нужно е да се осигури тяхното спазване. Ето защо крайно назряла е необходимостта да се създаде такъв надведомствен орган към Министерския съвет по проблемите за опазване на природата.

Този въпрос комисията поставя, за да се проучи и реши от Министерския съвет.

Другарки и другари народни представители! Комисията по земеделието и горското стопанство, като обърна вашето внимание върху редица основни въпроси по отчета на министър Мако Даков, подчертава още един път верните концепции и прогнози, чието постепенно реализиране воли страната към създаване на високопродуктивни гори с дълбоко влияние върху климата, водите, всички природни ценности, курортното дело, туризма и др. Реализирането на тези концепции е свързано със задоволяване нуждите на социалистическото ни строителство с дървесина във всичките ѝ разновидности, чрез изграждане на нова прогресивна дървообработваща, мебелна и целулозно-хартиена промишленост. Разработената от министерството перспектива и нейното реализиране ще осигурят изпълнението на решенията на Централния комитет на партията от Юлския и Септемврийския пленум през 1968 и 1969 г.

Въз основа на разгледания доклад и мненията на различните органи, с които се консултира Комисията по земеделието и горското стопанство, предлагаме следното

РЕШЕНИЕ

Пето Народно събрание на своята тринадесета сесия, след като разгледа отчетния доклад на министъра на горите и горската промишленост за развитието на горското стопанство и горската промишленост, съдоклада на Комисията по земеделието и горското стопанство и след станалите разисквания, констатира:

1. През отчетния период в своята дейност ръководството на Министерството на горите и горската промишленост

се е ръководило от решенията на Деветия конгрес на Българската комунистическа партия и решенията на Юлския и Септемврийския пленум на Централния комитет на партията, от законите, приети от Народното събрание, и решенията на правителството. Правилно е провеждало партийната и държавната политика в областта на горското стопанство и горската промишленост.

2. През петата петилетка са проведени редица мероприятия по залесяването и подобряването състоянието на горите, в резултат на които се е увеличила залесената горска площ.

В горската промишленост е осъществено преимуществено развитие на производството на дървесни плочи, целулоза, велпапе и други производства, което даде възможност за най-ефективно използване на дребноразмерната и отпадъчната дървесина. Осъществи се интеграция със Съветския съюз за добив на дървесина. Всичко това даде възможност за подобряване баланса на дървесината.

3. Независимо от постигнатите успехи нужно е и за в бъдеще да продължи с нарастващи темпове работата по:

залесяване и подобряване състоянието на горите;

увеличаване продуктивността на горите по пътя на реконструкция на малоценните гори;

разширяване на дърводобива от Съветския съюз;

провеждане на концентрация и специализация в горската промишленост, която постепенно да обхване дейността на промкомбинатите и трудово-производителните кооперации.

4. Не са достатъчни мерките за осигуряване изпълнение на законите за опазването на природата.

За по-нататъшното подобряване работата на Министерството на горите и горската промишленост Народното събрание

Р Е Ш И:

1. Препоръчва на Министерството на горите и горската промишленост в духа на решенията, приети от Деветия конгрес на Българската комунистическа партия, Юлския и Септемврийския пленум на Централния комитет, и на законите, приети от Народното събрание, да продължи своята дейност за увеличаване производителността на горите и подобряване на техните защитни и други полезни функции.

При изпълнението на тези задачи и занапред да се опира на помощта на Националния съвет на Отечествения фронт, на професионалните съюзи, на Димитровския комунистически младежки съюз и другите обществени организации, на всички трудещи се.

2. Да осигури по-ефективно използване на дървесинната суровина, като се увеличава дялът на дървесината за

промишлена преработка за сметка на дървесинните отпадъци и дървата за огрев, като се дава преимуществено развитие на ефективни производства, като хартия, картони и картонен амбалаж, на дървесни плочи, фурнир, паркет, мебели и други.

3. Бързо да внедрява техническия прогрес в горското стопанство, да разработи и внедри съвременна система машини в дърводобива, да реконструира и модернизира съществуващите мощности, да осигури бързо усвояване на новите производствени мощности, да повиши ефективността на производството.

4. Министерството на горите и горската промишленост съвместно с Министерството на земеделието и хранителната промишленост да установят застрашените от ерозия площи и разработят система от мероприятия за опазването им.

Чрез проектиране да се набележат комплексни мерки, необходими за укрепяване на земите, по водосборни басейни да се установяват площите за залесяване, затревяване и за начина на стопанисването им, както и начинът за прехвърляне на земята от поземления към горския фонд и обратно.

Разработката на тази проблема да стане под ръководството на Министерския съвет на основата на приетите модели и концепции за развитие на отраслите.

5. Консуматорите на дървесина да водят борба за икономия на дървесина, за по-доброто ѝ стопанисване и използване. Да се внедряват по-бързо заместители на дървесината.

6. Във връзка с възникналите редица сложни въпроси по опазването на природата и недостатъчните практически мерки за изпълнение на съществуващите закони в това направление Народното събрание препоръчва на Министерския съвет да направи допълнителни проучвания и да набележи нови мерки за защита на природата.

Благодаря ви за вниманието. *(Ръкопляскания)*

Председател акад. Сава Гановски: По доклада, съдоклада и проекторешението са се записали за изказване няколко народни представители.

Пръв има думата народният представител Николай Георгиев.

Николай Георгиев: Другарки и другари народни представители! Правилно в доклада на министъра на горите др. Мако Даков наред с отчета за развитието на горското стопанство и горската промишленост се засегна и въпросът за опазване на природната среда. Състоянието на водите и въздуха и въобще на цялата природна среда е в тясна зависимост от състоянието на горите. Поддържането природната среда на равнище, което да осигурява условия за съще-

ствуване на човека и повишаване на неговото благосъстояние, е въпрос над въпросите. Както се подчертава в доклада, този въпрос „все по-остро възниква в международен и национален мащаб“.

От досегашното наше развитие виждаме, че главното условие за опазване на природата е планирането и проектирането на строителството. Щом с разработката на плановите и на проектите за строителство се спазва принципът на ненарушение на нормите, които гарантират равновесието сред природната среда и правилното и разумно ползуване на природните ресурси, целият наш живот се развива в правилно пропорционална насока. Наруши ли се този принцип, диспропорциите в развитието на нашия живот стават закономерно явление. В резултат на тези диспропорции възникват неблагоприятния, превъзможването на които става проблематично. Природата е щедра към човека, към човешкото общество тогава, когато се спазват нейните закони и се поддържа сред нея нужното равновесие. Същевременно тя е и жестока и за всяко нарушение на равновесието им жестоко отмъщава.

Истина е, че у нас при досегашното наше строителство, особено в промишлеността, в по-малка или по-голяма степен в много райони на страната сме допуснали нарушение на този принцип. Някъде резултатите от това нарушаване са доста тревожни. Не си правим илюзии, че с развитието на промишлеността в промишлените райони ще се запази девствеността на природната среда такава, каквато е била, преди да се разгъне промишлено строителство. Но ние сме задължени да планираме така, че нарушаването на природната среда, използването на природните ресурси да не надвишава поносимите и регламентирани от нашите закони норми. Радостното тук е, че всички грешки в това отношение се виждат добре, осъзнават се и се вземат мерки за тяхното отстраняване. Въпросът сега е да се скъсят сроковете на това отстраняване и да се осигурят условия при бъдещето планиране и проектиране стриктно да се спазват принципите, свързани с опазване на природната среда и използване на националните природни ресурси.

Що се касае до горското стопанство, което е главната тема на доклада, ние виждаме, че то се развива в положителна насока. Имаме налице една последователна тенденция да се стигне до нормализиране ползуването на горите и до най-ефективното използване и икономия на дървесината.

Успоредно с това по пътя на възобновителни сечи и на залесяването, наред с подобряване състоянието на наличните гори бързо се увеличават площите на изкуствено създадените гори. Ние вече надхвърлихме десет милиона декара изкуствено създадени гори. Много застрашени от ерозията терени по склоновете на планините сега са покрити със зелена броня и излъчват и свежест, и красота. Всичко това

свидетелствува за наличие на едно правилно разбиране за провеждане на политика, която да осигури правилно съчетание между развитието на гората като източник на дървесина суровина и фактор за състоянието на природната среда и интересите на обществото.

Все пак аз мисля наред с това, което е изнесено в доклада, няма да бъде излишно известно проследяване еволюцията в развитието на горското стопанство в годините на нашата власт досега, да се изходи и от положителните страни, завоювани през периода на това развитие, и от трудностите, които сме превъзмогнали през този период.

Нека започнем от трудностите и слабите страни, да анализираме и да потърсим причините за тяхното възникване. Другарят Тодор Живков неведнаж е подчертавал, че е необходимо навреме и правилно да виждаме слабите страни и да полагаме усилия за тяхното отстраняване. Това засега е най-главното.

Какви бяха и какви са още в основни линии нашите слаби страни в развитието на горското стопанство досега?

Всякога, когато сме се спирали на този въпрос, като основна слабост е сочена прекомерната сеч. И това е така. В действителност обаче основната слабост е била слабата ефективност в използването на дървесната маса, разхищаването на голямата ѝ част, което само по себе си води към прекомерна сеч.

За разгънатото наше строителство ние търсим ресурси и от гората във форма на строителни материали и на добити от продажбата на произведените от нея стоки валутни средства. Но как в най-голяма степен може да се добият тези ресурси с оглед да се поддържа едно нормално ползване на горите — като изсичаме големи количества дървесна маса и използваме само незначителен процент от нея или когато изсичаме по-малко маса, но ефективно използваме нейната дървесина. В раздела на доклада „За ефективно използване и икономии на дървесината“ се дава отговор на този въпрос. Там се сочат данни, от които се вижда, че на базата на дървата за горене, на отпадъците при преработка на суровата маса и от клоните на дърветата се добиват такива ценни производства, като дървесни плочи, велпапе и пр., които имат прекрасно приложение в строителството, мебелната индустрия и за амбалаж. А имаше години, когато от изсечената дървесна маса се използваха едва 25 — 30 процента за строителен материал, а другата се оставяше да гние или като дърва за горене се преобръщаше в дим и в пепел.

Тази слаба страна в ползването на горите и използването на дървесната маса според мен се дължи преди всичко на планирането. Ако при нашето планиране за изходна позиция принципът за разумно използване на националните при-

родни ресурси и опазване на природата се спазваше, прекомерната сеч сигурно щеше да се прояви в по-малка степен.

И в залесяването като една от най-положителните страни в нашата горскостопанска политика отначало също се допуснаха слабости. Много горски стопанства, вместо правилно да степенуват залесителните мероприятия, като се насочат най-напред към залесяване на ерозираните терени, почнаха от пасищните поляни, дори от ония местности с водопойща и къшли, които са пътят на животновъдството на дадени селища. С това се внесе известно смущение в развитието на планинското животновъдство, което на етапа на нашето развитие има съществено значение за икономическия живот на страната.

Кои са причините, за да се стигне до тези слаби страни в развитието на нашето горско стопанство? Погрешно ще бъде тези причини да се търсят и в планиращите органи, и в органите на нашите горски ведомства. Никой не е желал и не желае да има неблагоприятия в развитието на горското стопанство. Ние имаме и решения, които насочват към неговото правилно развитие.

Вие знаете, че в миналото у нас се беше изградило и бе станало важен фактор в решаване на известни области в горското стопанство горското кооперативно движение. Всички наши планински райони бяха осяяни с горскопроизводителни кооперации. За тогавашните условия те бяха изградили голям опит по отношение ползуването на горите, преработката на дървесната маса и пласмента на произведенията от горите. Сред кооперираното планинско население се бяха изградили традиции за пазене на горите и разумно ползуване на техните ресурси. Тези кооперации бяха наш голям капитал. Тяхното изграждане и развитие стана под грижите на нашата прогресивна общественост.

Когато обаче започнахме да преустройваме нашето стопанство на социалистически основи, вместо да потърсим място на тези кооперации в това преустройство и с техния опит, с техните традиции, с изградения у тях творчески потенциал да ги впрегнем за творческа работа в общата наша система, при решаване на горскостопанските задачи, ние доведохме до преустановяване на дейността им.

Какво се получи след преустановяване дейността на горските кооперации или по-право след преустановяване дейността на горскопроизводителните отдели при кооперациите в планинските селища?

Отговорът бе един: неблагоприятие в производствената дейност на държавните горски стопанства, особено в широколистните райони. Настъпи разхищение с дървесната маса, поскъпване на продукцията, намаляване броя на асортиментите и затрудняване снабдяването с потреби от дър-

вен материал, особено селското стопанство. А това неблагополучие настъпи главно поради това, че отпадна активното участие на населението и на обществеността в решаване някои горскостопански задачи, каквито са ползуването на горите и тяхната експлоатация. И ако трябва да търсим причините, които доведоха до някои слабости в развитието на горското стопанство, то главната причина трябва да търсим в липсата на активно участие на населението и обществеността в решаване на тези задачи.

Като посочвам всичко това, далеч не искам да възкресявам едно минало, което е вече история, и да пледирам за кауза, отдавна загубила своето значение. Но именно защото е минало, защото е история, ние трябва да го анализираме и да извлечем нужните поуки. Нали историята е затова — да се учим от нея! Щом е така, потърсихме ли други форми, които в същата степен, дори и в по-голяма степен да въвлекат населението и обществеността в активно участие при решаване на горскостопанските проблеми?

Не може да се каже, че не е имало желание да се търси такова участие. Сътрудничеството с народните съвети, с Отечествения фронт при провеждане на залесителните мероприятия, с профсъюзите е проява на търсене участие на населението и обществеността и от себе си то е една изява на такова участие. Но в това сътрудничество, във формите, при които се изразява то, ние не виждаме ролята на обществеността и населението при решаване на горскостопанските проблеми на степен, на каквата бе при участието на кооперациите.

Следователно наложително е да търсим форми, които да доведат наистина до активизиране на обществеността и населението при решаване на горскостопанските проблеми от местен и национален мащаб. Активизирането само ще спомогне да се затвърдят тенденциите в развитието на горското стопанство, посочени в доклада, и да се ускорят темповете при осъществяване задачите, които се очертават в тези тенденции.

В тази връзка аз искам да се спра върху ония моменти на доклада, в които се засяга въпросът за ролята на обществеността в защита на природата и по-специално върху разгъналото се от комитетите на Отечествения фронт по места движение за опазване и обогатяване на родната природа.

Наистина, другари, в страната ни се разгръща движение за опазване на природата. Решението на Секретариата на Централния комитет на Българската комунистическа партия да се разгъне такова движение при Отечествения фронт, както и положителното отношение, което заема Министерството на горите, свидетелствува, че партията като ръководна сила в страната и министерството като орган на

народното правителство никога не са били чужди на разбирането за участие на населението и обществеността в решаване проблемите, свързани със защита на природата, с развитието на нашето горско стопанство. И ние виждаме, че те веднага откликват в най-положителен смисъл към една проява за подобно участие, спонтанно възникнала сред народа и обществеността. А тази проява наистина добива всенароден характер и сериозно поглъща вниманието на обществени, културни и стопански дейци и на хора от различни слоеве на нашето общество. Който е бил на съвещания, станали вече в близо 10 окръга, на събрания по селища, където е обсъждан този въпрос, не може да не се възхити на активността на участниците в тези съвещания и събрания.

На каква основа възниква тази проява? Можеше ли да се прояви тя така спонтанно, ако сред населението, сред обществеността по места нямаше изградено отношение към природата, към горите, като наше голямо природно богатство, към природните красоти, към историята и към нашето героично минало? В действителност тази проява е отражение преди всичко на тлеещите в душите и сърцата на населението разбирания, чувства и настроения към проблемите на природата, в това число и към нашите гори.

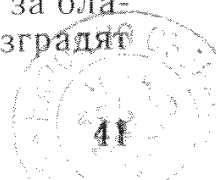
Не може да не се подчертае, че тези настроения, чувства и разбирания и досега намираха масова изява в туристическите организации, ловно-рибарските дружества, в читалищата и в голяма степен в трудовите инициативи, организирани и провеждани от Отечествения фронт. Но така масово възплаъкващи се вече във всенародно движение, те почнаха да се изявяват в системата на Отечествения фронт. И другояче не би могло да бъде. При нашата действителност Отечественият фронт се явява най-широко поле за разгръщане творческата самодейност на масите. Отечественият фронт като организация на целия наш народ и обединение на народните сили, под ръководството на партията, най-сполучливо, целенасочено може да организира за творческа дейност инициативи от всенароден характер, в това число инициативи по опазване и обогатяване на природата.

Най-напред движението за опазване на природата възниква в Търговишки окръг, в с. Водица. Около селото има оголени брегове от бял почвен масив. Така оголените брегове, освен че грозят околността на селото, но през летните месеци, напечени от слънцето, наред с душна горещина излъчват и неприятен дъх. Селяните разбират, че тези оголени пространства, ако се озеленят, освен че коренно ще се измени околоселската панорама, но ще се освежи и въздухът. И на отечественофронтовско събрание искат не друго, а само да им се осигури посадъчен материал и те с доброволен труд да извъркат залесяването. Починът на селяните във Водица заразява и другите села на окръга. В процеса на раз-

гръщане на инициативи в това направление, организирани и провеждани от Отечествения фронт, под ръководството на партията, възникват нови идеи и нови инициативи. С участие на Комсомола, профсъюзите, горските стопанства, службите по земеделието се прави проверка на състоянието на горите, разкриват се в окръга много пустеещи места в горския и поземлен фонд, привеждат се в изправност неозеленените части на пътната мрежа, историческите места и пр. и само през пролетта на тази година при общ годишен план за залесяване 12 000 дка са залесени близо 14 000 дка, като при провеждане на есенното залесяване площите, които ще се залесят, още повече ще се увеличат. Движението обхваща много други окръзи. В Шуменски окръг, благодарение на разгърналото се движение, годишният план за залесяване от 18 000 дка се изпълнява само за две седмици. В Сливенски окръг за 5 години се предвиждат по план да се залесят 100 000 дка, да се направят 1000 дка паркове и да се засадят 2 милиона тополови дръвчета по поречието на река Тунджа. Предвиждат се и други още мероприятия от този характер. В Смолянски окръг при план на горското стопанство 33 000 дка за годината са залесени 45 000 дка.

Характерно е да се отбележи, че при разработката на петгодишните планове по залесяване инициативите на движението навсякъде надвишават плановете на горските стопанства. Районният директор на горите в Смолян предлага 165 000 дка план за залесяване през пелилетката. Планът на Отечествения фронт, който да се осъществи чрез движението, е 245 000 дка. В Кърджалийски окръг във връзка с постановлението на Министерския съвет за икономическото и културно развитие на окръга през годините на шестата петилетка движението си поставя за задача ежегодно да залесява по 50 000 дка срещу 35 000 дка досега. Във Варненски окръг от горските стопанства се предлага план за залесяване на 60 000 дка. Отечественият фронт организира разглеждането на набелязаните обекти в плана на събрания в селищата, в землищата на които са самите обекти. Населението предлага завишаване площите за залесяване в отделните обекти. С тези предложения планът се завишава на 100 000 дка — вместо по 12 000 дка да се залесяват по 20 000 дка годишно.

Успоредно с това Отечественият фронт чрез своите активисти от движението разкрива в полските райони 450 обекта ерозирани терени, които си поставя за задача да бъдат залесени или затревени. Набелязани са 122 обекта за залесяване с оглед да се подобри пейзажът около пътните магистрали и жп. линии. Набелязани са 12 извора за капиране, множество съществуващи чешми из полетата и горите за благоустрояване и разкрасяване. Набелязано е да се изградят

в селищата 20 нови парка, по туристически обекти 20 нови туристически хижи, да се благоустроят и разкрасят 23 исторически и 19 археологически обекта. В около 70 малки и по-големи язовира, в които досега се добива до 150 тона риба годишно, Отечественият фронт си поставя за задача да съдействува годишното производство на риба да стигне до 700—800 тона. Възложено е на специалисти да проучат въпроса по замърсяването на морските води около черноморското крайбрежие и замърсяване на въздуха и водите от промишлените предприятия около Варна и Девня и да излязат с предложения за вземане на необходимите мерки.

Движението за опазване на природата при Отечествения фронт, както подчертахме, е още в своето начало. Първите прояви на това движение са много насърчителни и ни убеждават, че Отечественият фронт заедно с профсъюзите, Комсомола и другите организации успешно ще организира и мобилизира населението с доброволен труд за изпълнение на редица задачи, свързани с обогатяване и разкрасяване на природата. Чрез системна широка просветна и културно-масова дейност се запознава населението с въпросите около опазването и разкрасяването на природата и историческите места, култивира се у него чувство на любов към горите и съзнание за разумно ползуване на нейните ресурси. Знаем, че с решенията на Юлския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия на Отечествения фронт се дава право на контрол върху дейността на ведомства и организации, свързана със снабдяване, обслужване на населението и други дейности от подобен характер. Би могло да се помисли върху целесъобразността тези права да се разширят. Отечественият фронт чрез звената на движението за опазване на природата да организира обществен и народен контрол по изпълнение законите за горите за земята, за защита на природата и пр. Правото на контрол от страна на Отечествения фронт и в тази област естествено още повече ще укрепи вярата у трудещите се, че сигурността на природните богатства, които те са наследили и които създава със своя труд, е гарантирана от посегателство, разхищение и неразумно ползуване от когото и да било.

Сега когато става въпрос за търсене нови форми за активно участие на населението и обществеността при решаване на различните проблеми, свързани с развитието на нашето горско стопанство, ние виждаме, че движението за опазване на природата, така както се изгражда и в каквито насоки се очертава неговото развитие, по обхват и по значение ще способствува включването на населението и обществеността при решаване на горскостопанските проблеми и проблемите по опазване на природата въобще да стане далеч по-голямо от всякакво досегашно тяхно участие. С изразено в

такава форма сътрудничество нека се надяваме, че ще се затвори кръгът около въпроса за участието на населението в решаване на горскостопанските дела, така осезателно открит след преустановяване горскостопанската дейност на кооперациите от планинските селища. В това, което води към масово въвличане на населението при решаване на обществените дела, виждаме въплъщение решенията на Юлския пленум относно издигане на нашата социалистическа демокрация на нов по-висок етап.

Правилно се поставя в доклада въпросът за залесяването на изоставените и негодни за селското стопанство земи от поземления фонд. Имаме инициативи за залесяване на непроизводителни площи в равнинните терени на териториите на земеделските стопанства. Там, където не са възникнали такива инициативи, безспорно трябва да се направи необходимото те да се подемат. Такава задача си поставя и Отечественят фронт. А това е крайно необходимо. Със залесяване на непроизводителните площи на териториите на земеделските стопанства, освен че се създават нови ценни богатства за тези стопанства, които ще им осигурят допълнителни доходи, но се разкрасява и полският пейзаж. Създават се условия за развитието на дивечовото стопанство и на цялата фауна въобще. В разговор другарят Гърбучев, директор на почвения институт „Никола Пушкиarov“, ни съобщи, че в България лъките, синурите, разни долища, тресавища, околностите на язовирите и бреговете на каналите, разни хълмчета и пустеещи места извън планинските терени възлизат към 5 млн. дка. Безспорно с провеждане корекции на малките рекички, с изравняване на синури и долища с мелиоративни мероприятия почвите на голяма част от тези площи ще станат годни за отглеждане на селскостопански култури. Но също така истина е, че друга голяма част от тези площи не са пригодни за отглеждане на такива култури. Те трябва да се залесят с тополи, върби, орехи или други дървесни породи, каквито почвените условия позволяват.

В Толбухински окръг например под ръководството на първия секретар на Окръжния комитет на партията Ганчо Кръстев са разкрити и приведени в известност 100 000 дка непригодни за селскостопански култури площи, които почват да се залесяват с горскодървесна растителност. А Ганчо Кръстев е агроном, бил е един от ръководителите на опитния селскостопански научен институт край Генерал Тошево и като такъв изключено е да се увлече и да допусне на почви, където могат да виреят селскостопански култури, да се засаждат горски дървета. А щом като в такъв окръг като Толбухински, където сред равния и плодороден чернозем са разкрити 100 000 дка за отглеждане на горска растителност, какво остава за другите окръзи, особено за полупланинските райони? В Търговишки окръг от 1 700 000 дка об-

работваема земя 300 000 дка са слабопродуктивни. Успоредно с това сред тази площ има 120 000 дка пустеещи земи. Наистина дървесната маса в тези пространства не се числи към фонда на горските стопанства, но с нея ще се увеличи горско-дървесният фонд и голямата част от нея ще стане суровина за горскопромишлените предприятия.

И още нещо по залесяването въобще. Ние разгръщаме движение, което да способствува за ускоряване темповете на залесяването и в планинските, и в полските терени. Ще може ли горското стопанство навреме да осигурява посадъчен материал? Досега на много места инициативи от подобен характер са се затруднявали поради липса на посадъчен материал. Може би ще е необходимо фондът за залесяване да се засили с нови средства от бюджета на държавата и евентуално от средства на държавните и земеделските стопанства и от аграрнопромишлените комплекси, които се изградиха, и тези, които се изграждат.

В доклада се подчертават стъпките, които водят към коопериране и интеграция със Съветския съюз в областта на дърводобива и целулозно-хартинената промишленост. Това нас само може да ни радва. Съветската помощ и тук ни дава възможност да задоволяваме нашите потреби с дървесина и с това да стигнем до нормално ползуване на горите. В действителност с кооперирането и интеграцията със Съветския съюз ние се спасяваме от угрозата значително да се намалят запасите на нашите гори. Във всичко това трябва да видим и политическата страна на въпроса. А тя е — нашата българо-съветска дружба. Къде без Съветския съюз, без нашата дружба с тази велика братска страна можем да се придвижим напред в нашето развитие? Само може да приветствуваме партията, правителството и лично др. Тодор Живков за инициативата да се осъществи сътрудничеството между нашите две страни и в областта на дърводобива и целулозно-хартинената промишленост. А на съветските братя — нашата дълбока и искрена благодарност. (*Ръкопляскания*)

Напълно подкрепям становището, подчертано в доклада, че трябва да се засилят грижите за запазване и обогатяване на нашата флора и фауна. Нашата страна е привлекателна с това, че нейната флора и фауна е богата и разнообразна. Това е и нашата радост, и нашата гордост. Какво биха били нашите планини и полета без цветята и благоуханните треви, без дивеча по полетата и горите, без рибите в реките, без пойните птички? И как бихме изглеждали без всичко това? Но тревожното е, че с развитието на нашата цивилизация много от тези видове са застрашени да изчезнат.

Да вземем за пример славея. Кой не се е захласвал при неговите чудни неповторими песни? На много места обаче

в нашата страна славеите са изчезнали. Ще допуснем ли тази чудновата пойна птичка да изчезне от видовете на нашата фауна? Не е ли нужно и ония места, където още не са унищожени славеите и другите пойни птички, да се обявят за резервати и да станат защитени обекти по Закона за защита на природата?

Другарки и другари! Проблемите, свързани с развитието на горското стопанство, с опазване и разкрсяване на природата, с подобряване на околната среда, са твърде актуални. Те са тясно свързани с живота на всеки човек, с развитието на цялото наше общество. Нека не си правим илюзии, че в нашето развитие може да се радваме на трайни успехи, без диспропорции, които водят към неблагоприятия, ако в центъра на нашето внимание не залегнат тези проблеми и ако при бъдещето наше планиране не вземем за изходна позиция опазването на околната природна среда и разумно използване на природните ресурси, в това число и горите като едно от най-ценните наши природни национални богатства. Наше задължение е към въпросите на природата да събудим още по-жив интерес сред народа и обществеността, да разпалим със скътаната обич в сърцето на всеки български патриот и към нашето социалистическо дело и любов към родните гори, към красотите на родния пейзаж, към изворите и реките, към цялата флора и фауна, към местата, свързани с нашата героична история. С тази любов всеки да се постарее да даде възможната своя най-голяма дан, за да стане нашата българска земя още по-благодатна и красива.

Що се касае за дейността на Министерството на горите и горската промишленост като орган, който е натоварен да ръководи и провежда нашата горскостопанска политика, трябва да приемем, че то правилно провежда тази политика. Колективът на министерството и неговите поделения по места са важни звена в нашата държавна система, обединяващи държавната и обществената инициатива, насочена към решаване проблемите на горското стопанство и опазване на голяма част от нашата природа. Освен изпълнител този колектив е и ценен съветник при осъществяването на тази инициатива.

Аз одобрявам проекторешението, внесено от Комисията по селското и горското стопанство.

Благодаря за вниманието. (Ръкопляскания)

Председател акад. Сава Гановски: Има думата народният представител Петър Данаилов.

Петър Данаилов: Уважаеми другарки и другари народни представители! Разглежданият на настоящата сесия на

Народното събрание въпрос за развитието на горското стопанство и горската промишленост има голямо значение за Народна република България. Докладът на министъра на горите и горската промишленост др. Мако Даков дава реална оценка на състоянието на развитието на горското стопанство, дървообработващата и мебелната промишленост в нашата страна. От отчетните данни е видно, че Министерството на горите и горската промишленост правилно и целенасочено по начертаната линия и програма от Деветия конгрес, Юлския и Септемврийския пленум на Българската комунистическа партия, разработва и осъществява основните проблеми на горското стопанство и горската промишленост.

Радостен е фактът, че ползуването на нашите гори, така както категорично др. Тодор Живков тук пред Народното събрание насочи работата, през 1970 г. в сравнение с 1965 г. е намалено с 20%, като в същото време промишлената продукция в дървообработването е увеличена с 20,2%, при мебели с 63,8%, а при целулозно-хартиената промишленост близо 2 пъти. Забележително постижение е за Народна република България построяването за такъв кратък срок на редица модерни заводи — за дървесни плочи, целулоза, хартии, картонен амбалаж и други.

Истински подвиг за партията и народа ни ще бъде осъществяването на програмата до 1975 г. за производството и задоволяване в посочената степен потребностите на страната ни с целулоза и хартия.

Темповете и качеството на работата по залесяването, по ефективното използване на дървесните ресурси, по които пред нас е изложена голяма творческа програма, и занаят пред предизвикват у всички ни пълно одобрение и безрезервна готовност за реализиране.

Заедно с това моля на вашето внимание да поставя два въпроса, с по-доброто разрешаване на които биха се получили по-висок ефект за народното стопанство и задоволяване потребителските нужди на нашите граждани.

Първия — за мебелното производство и търговията с мебели. Това са въпроси, които обсъди и нашата Комисия по търговията при Народното събрание, която имаше предвид и въпросите, поставени от министерствата на външната и вътрешната търговия.

Ръстът на производството и продажбата на мебели в нашата страна е голям. През 1960 г. са произведени мебели за 50 млн. лв., от които са продадени на вътрешния пазар за кръгло 48 млн. лв. А през 1970 г. се произвеждат мебели за 176 млн. лв., от които за вътрешния пазар кръгло за 117 млн. лв., или увеличението за последните 10 години на производството е повече от 3,5 пъти и на продадените мебели на вътрешния пазар — 2,5 пъти.

Но съобразно вложените през последните години инвестиции в горската промишленост и потребителското търсене производството на мебели не е задоволително.

За външната ни търговия — темповете на увеличаване на износа не отговарят на порасналите възможности на нашата горска промишленост. Въпреки оборудването на нашата горска промишленост със съвременна техника — в някои предприятия се внесоха и автоматични поточни линии — последните години фабрично-заводските цени на произведенията за износ непрекъснато се завишават, вследствие на което бюджетната възвръщаемост намалява. Въпросът за качеството на износната продукция не е решен задоволително и се изоставя сериозно от изискванията на международния пазар.

За вътрешния пазар Министерството на горите и горската промишленост доставя само 51% от мебелите. Останалите 49% се доставят от местната и кооперативната промишленост. Високият относителен дял на мебелите за стоковия фонд, произвеждани от предприятията на местната и кооперативната промишленост, като се има предвид нивото на концентрацията, специализацията и техническата въоръженост в тях, дава отражение и на пазара се пускат незадоволителни по асортимент и качество изделия.

През шестата петилетка това положение следва да се измени чувствително. Министерството на горите и горската промишленост, държавното обединение „Мебел“ отговарят за цялостния възпроизводствен процес на мебелното производство в страната и са длъжни съвместно с другите ведомства-производители и Министерството на вътрешната търговия да разгледат този въпрос и му осигурят по-добро решаване.

Открит е въпросът за обема на мебелите за стоковия фонд през шестата петилетка. В изходни данни е заложено производството на мебели за стоковия фонд през 1975 г. да нарасне на 162 млн. лв. от кръгло 117 млн. лв. сега и по потребление на лице от населението да достигне 18 лв. от 14 лв. сега. В страни като Германската демократична република потреблението на мебели на глава от населението е над 40 лв. При това положение предвиденият ръст за стоковия фонд през шестата петилетка е два пъти по-малък от ръста през петата петилетка.

Комисията по търговията предлага въпросът за обема на мебелите за стоковия фонд да се разгледа от Държавния комитет за планиране с производствените министерства и Министерството на вътрешната търговия.

За постигането на по-висок ръст за стоковия фонд значителен дял могат да вземат и нашите предприятия за тръбна мебел, която в напредналите страни се произвежда ши-

роко, но в нашата страна се задушава поради слабата инициатива на ДСО „Мебел“.

Особено незадоволителен е въпросът за асортимента на мебелите. У нас се произвеждат и предлагат на населението около 200 модела мебели. За шестата петилетка се предлага броят им да достигне на 250 модела. Това е твърде ограничен асортимент. Нека се има предвид, че в напредналите страни асортиментът се движи в порядъка на няколко хиляди.

Много е важен въпросът за интегриране между страните от Съвета за икономическа взаимопомощ по производството на някои от материалите за мебелната промишленост.

Сериозна причина за незадоволителното разнообразие на мебелите са и фурнирите. Засега у нас за фурниране на мебелите се употребява почти изключително махагонов фурнир, и то от ниско качество. Няма разнообразие от фурнири, които да облагородяват мебелта и да му създават финес. Стои проблемата все по-широко да се налагат изкуствените материали, за които се говори в доклада на министъра.

Сега ние считаме, че е време да се договаря със Съветския съюз, Германската демократична република, Румъния и други социалистически страни за коопериране производството и количествата на декоративни материали за изкуствени фурнири и други.

Под всякаква критика е по-голямата част от нашето производство на мебелни тъкани. Министерството на леката промишленост произвежда и една част качествени и хубави мебелни тъкани. Защо да не се договорим с Германската демократична република, където има голямо и разнообразно производство, да става по-широк обмен и да се помогне за разнообразяване асортимента в нашата страна?

Поради неизучаване на условията на живот на хората, на проектирането и изграждането на новите жилища, голяма част от които са със стаи, с по-малки размери, мебелите се произвеждат по старите типове размери. Сложени в новите жилища, те почти запълват целите стаи. Това създава големи неудобства за обитателите. Приказва се много, но все още много рядко се виждат вградени мебели, секционна мебел, сгъваема мебел, детска и ученическа мебел и пр.

Най-остро стои въпросът за качеството на мебелите. Другари, може би някой ще каже защо толкова много внимание отделяме на мебелите. Юлският пленум на Централния комитет на партията обърна изключително внимание на социално-битовите въпроси. По-голямата част от българските семейства живеят и непрекъснато влизат в нови жилища. Още при влизането си те правят 80% ново обзавеждане. Изградил се е естествен стремеж у нашите хора да се обзавеждат добре. Това е въпрос и на повишаване нивото на

бита и културата в семейството. Мебелите в къщи са част от семейната радост и щастие. Тези хубави чувства на хората често се накърняват от качеството на мебелите. Хубавите мебели скриват и някое не дотам качествено изпълнение на работата на строителите. За това на качеството трябва да се обръща постоянно най-голямо внимание.

От срещите ни с редица търговски ръководители и работници, на събранията в избирателните райони — това проверих и в търговската база в Русе, която изкупува от вътрешността и от внос всички видове стоки за широко потребление — се твърди, че сега мебелите са най-бедната група от стоки и най-много рекламации и недоволства има по тях. Те са скъпи предмети. Има въздържане у гражданите да купуват някои мебели, макар че се дават на кредит.

В производството навлязоха и ще навлизат все по-широко новите материали — различните видове плоскости, но някои от тях по качество могат да компрометират новото производство. А заводите за плоскости знаем, че са нови и модерни.

Мебелите с ламинирани плочи, които са външно красиви, и редица други мебели не издържат на натоварване. Не е решен и въпросът за специализиран транспорт за мебелите, от което сега качеството им сериозно се накърнява.

Има да се оправят много конструктивни грешки и технологически недостатъци.

Въпросът за качеството е свързан и със стандартите. Ние издигаме лозунга, че всички стоки трябва да бъдат на световно ниво, като под световно ниво имаме предвид само най-високото качество.

Това не е реално и никога не може да се постигне. В напредналите страни има по няколко стандарта според качеството на стоките и съответно и цените им са различни. Защо и у нас да не стане това? Да има стандарт мебели само от ценни, естествени материали, мебели с приложно изкуство; да има стандарт мебели също на високо качество с широко приложение на синтетиката, на новите материали. Те може би ще бъдат най-масовото производство. Да има и едно по-евтино качество. Сега почти всичко е едно.

Сега се слага началото на един нов начин на търгуване с мебели — продаване по образци. Този начин има огромни предимства. Въпросът е ще отстоят ли производителите и търговците на неговите високи изисквания.

Налага се да се чувствава един център в страната, който да решава проблемата за мебелите, без да се пренебрегват другите ведомства, произвеждащи мебели и нови материали. Досега органите на Министерството на горите и горската промишленост в някои случаи пренебрегват другите ведомства.

Вторият въпрос, който искам кратко да поставя, е по ефективното използване и икономията на дървесината. У нас е много по-наложително да се провеждат преобразувания за икономия на дървесина, за широко използване на нейни заместители. В доклада на министъра др. Мако Даков е поставен въпросът, че за постигане на по-голяма икономия на дървесина Министерството на горите и горската промишленост ще продължи да работи съвместно с редица министерства, но аз мисля, че особен дял се пада на Министерството на химията и металургията, което следва да дава по-голяма част от заместителите.

Тук не се касае за заместители „ерзаци“ в буквалния смисъл на думата, а за нови синтетични материали с нови качества и свойства, без които по-нататъшният технически прогрес, разнообразяването на асортимента и подобряването на качеството както при мебелното производство, така и при строителството са невъзможни.

В нашата страна, в това число в Русенски окръг, има голям брой заводи и предприятия, които работят по тези въпроси. Искам да подчертая, че ние сме изостанали в сравнение със страните от Съвета за икономическа взаимопомощ и особено от най-напредналите страни по производството и приложението на синтетичните материали в строителството и горската промишленост. За покриване на подове, за облицовка на стени, за преградни стени широко се използват вече синтетични материали в тези страни. Това може да икономиса преждевременното изсичане на много хиляди декари гори.

Голямо приложение намират синтетичните материали и в мебелната промишленост, като изкуствените кожи за тапицерия, дунапрена и летокси за пълнеж, декоративният гетинакс и другите изкуствени фурнири за облицовка. Именно в напреднали страни, в Съветския съюз, които са много по-богати и на дървесина, все повече се разширяват тези производства.

В нашата страна има създадени известни мощности за декоративен гетинакс, полови настилки, профили, дунапрен, но те не са напълно натоварени главно поради липса на суровини. Това е обективно обяснимо. За дунапрена категорично и Министерството на горите, и Министерството на вътрешната търговия поставят въпроса, че засега трудно задоволяват нуждите. Има вече създадени възможности сега нашата страна със Съветския съюз и Полша да договори и през следващите години да решим съвместно въпроса за производство на суровината.

У нас са налице условия за други производства.

Предлагам в предстоящото обсъждане на въпросите на шестата петилетка да се разгледат конкретно и задъл-

бочено и решат по-комплексно и въпросите на суровинната база и за тези производства с оглед да се догони изоставането в областта на мебелното производство и строителството.

Другарки и другари, ние сме изпълнени с дълбока благодарност и признателност към великия Съветски съюз за огромната братска помощ, която ни оказва по кооперирането и интеграцията в областта на дърводобива и целулозно-хартиената промишленост.

Изявявам безрезервна увереност, че голямата програма за развитието на горското стопанство и горската промишленост, която разглежда днес нашето Народно събрание, ще бъде изпълнена.

Благодаря ви за вниманието! (*Ръкопляскания*)

(*Двадесет минути почивка*)

(*След почивката*)

Председател акад. Сава Гановски: Другарки и другари народни представители! Заседанието продължава. Има думата др. инж. Никола Велев.

Инж. Никола Велев: Другарки и другари народни представители! Отчетният доклад на министъра на горите и горската промишленост проф. инж. Мако Даков наистина дава прекрасен материал и изяснява всички въпроси за сегашното състояние и бъдещото развитие на нашето горско стопанство и горска промишленост.

Ние чухме интересни постановки и в съдоклада на Комисията по земеделието и горското стопанство при Народното събрание.

Аз считам, че наистина др. Мако Даков е успял да обхване всички основни въпроси, свързани с нашето горско стопанство, следвайки неотклонно указанията, дадени в доклада на др. Тодор Живков пред Деветия конгрес на Българската комунистическа партия, а именно — да продължи още по-настойчиво изпълнението на задачата за увеличаване продуктивността от нашите гори. От началото до края на доклада ние виждаме, че основните предпоставки за решаването на тези въпроси са били решенията на Юлския и Септемврийския пленум на Централния комитет на партията, на основата на една широка програма за интензификация на икономиката и интеграция на науката с производството.

Не желая, другарки и другари, да ви отнема много от вашето време, но ми позволете да се спра на някои съществени въпроси, които заслужават малко по-особено третиране. Въпросът е до централната и основна задача, която стои пред специалистите от Министерството на горите и горската промишленост, а именно — всички сили и средства да

се влагат за увеличаване продуктивността на нашите гори. Това е една от основните задачи, която е стояла пред специалистите и колективите.

В тази насока считам, че големият въпрос е решен чрез залесяването като основно мероприятие за подобряване състоянието на нашите гори.

Ние чухме в изказването на др. Мако Даков, че докато преди 9 септември у нас е имало само по 20 000 дка залесяване годишно, то сега темпът на нашите залесителни работи е 29 пъти повече, отколкото през време на фашистките режими. Ценното в работата на министерството е това, че то е положило изключителни грижи за вмъкването на иглолистни и бързорастящи дървесни породи, а така също и за създаване на високопроизводителни топови насаждения.

Другарки и другари, министерството може да бъде похвалено за това, че то е положило грижи и по отношение на въпросите за борба с ерозията. Над 1 700 000 дка министерството е залесило в борбата против ерозията. Ние също така похвалваме инициативата за създаване на курортни крайпътни ландшафтни залесявания, както и залесявания на исторически места и др., което е също така една благородна задача за издигане нашата страна на нивото на международния туризъм.

Считам също така, че когато ние третираме тези въпроси, за в бъдеще е много важно министерството да продължава да полага своите грижи именно за земите от горския фонд. Защо? Другари, в това отношение то полага своите грижи именно за подобряване на насажденията, на изградените гори, на тези, които имат малощенна продуктивност, и за създаване на двуетажни насаждения.

Също така полезна е инициативата на министерството по отношение на отгледните сечища. Забележете, с тези отгледни сечища се постига по-голяма продуктивност. За в бъдеще 40% от общия добив в дърводобива ще бъде именно чрез отгледни сечища.

Също така похвална е инициативата на министерството и по отношение на това, че то превръща нискостеблените гори в семенни високостеблени гори.

Другарки и другари! В насоките, дадени в доклада относно бъдещите залесявания съгласно възприетата концепция за развитие на нашето горско стопанство до 1990 г., ние виждаме също така, че тази тенденция и за в бъдеще ще продължава. С това ще се подобри състоянието на горите и ще се използват потенциалните възможности на нашите горски площи, а оттам и решаването на основната и голяма задача, а именно увеличаване на производителността от горите и постигане крайната цел — увеличаване на възпроизводството.

Аз считам, че това е основният и големият въпрос, който стои за решаване сега, а именно увеличаване на възпроизводството, за да може един ден да се балансират дървесните ресурси в нашата страна.

Спирам се накратко и на това, именно какво трябва да се прави в бъдеще и как ние трябва да подпомогнем инициативата на министерството в това отношение за изпълнение на неговата програма за следващите 20 години, другарки и другари народни представители, да бъдат залесени нови 12 550 000 дка земи. Наистина това е огромна, но съществима задача. Безспорно министерството ще положи своите грижи да прави залесяване именно върху земи на горския фонд. Това е правилно, но съществуват още земи, това са така наречените пустеещи малоценни гори, които не представляват нищо или, така да се каже, са ничия земя. Аз считам, че в това отношение трябва да се полагат грижи, за да могат наистина тези земи да бъдат оползотворени.

С това не искам да кажа, че ние трябва да увеличаваме горския фонд. В нашата република горите заемат една трета от цялата територия на страната. Върху тази площ от една трета, ако бъдат създадени хубави насаждения, ако създадем промишлени насаждения, ще бъде достатъчно. Но в това отношение е необходимо само на стръмните терени и на местата, които подлежат на ерозия, да се положат усилия, за да бъдат спасени от ерозията.

Да, другарки и другари, аз се присъединявам към доклада и съдоклада на комисията, че въпросът за ерозията в нашата страна е един много голям въпрос поради тази особеност, че в нашата страна имаме много пресечени терени, такъв е характерът на земите в нашата страна. В това отношение досега е извършено немалко. Къде е обаче неудачата? Тя се отчете. Неудачата е там, че не съществува абсолютно никаква съгласуваност между Министерството на горите и горската промишленост и Министерството на земеделието и хранителната промишленост. Тази разпокъсаност не може и не бива повече да продължава. Правилна е постановката в бъдеще именно да се получи абсолютно пълна съгласуваност между двете министерства, между Агроресурсен проект и службите по земеустройство, за да може наистина да се правят проучвания задълбочено и да се изготвят единни проекти и единни мероприятия по водосборните басейни без разлика на граница между горския и поземления фонд.

В това отношение аз също така считам, че трябва да се окаже помощ и по отношение на затревяването на някои терени и създаването на културни и модерни пасища особено във високопланинските райони, където терените са доста обрасли с хвойна.

Другарки и другари, когато засягам въпроса за тези пустеещи земи, искам да кажа, че трябва да положим усилия,

щото наистина да престане да съществува понятието пустеещи земи. Нашата страна, измъкната от бездната на вековната изостаналост, за 26 години промени своя облик. Можем ли ние да съдействуваме, щото наистина сега, когато строим хубави пътни магаистрали, сега, когато се създават нови аграрнопромишлени комплекси, да направим така, че навсякъде да виждаме прекрасни насаждения, прекрасни гори, обширни овощни масиви, културни земи, културно стопанисване както в горския, така и в поземления фонд? — Можем. И в това отношение ние трябва да подкрепим именно всички органи, които са задължени по тези закони — Закона за защита на природата и Закона за пътищата, за да можем наистина с общи усилия да решим тези въпроси. Ние ще бъдем подкрепени при осъществяването на тези мероприятия, защото нашият, българският народ силно обича гората.

В доклада се отчете, че общо годишното ползуване на горите е намалено с 20% спрямо 1965 г., а същевременно промишлената продукция в дървообработването е увеличена с 20,2%. Това е благоприятна тенденция, тъй като наистина вече по-икономично се използва суровината и най-вече отпадъците, дървата за горене, изрезките и др. В това отношение, както се отчете, на нас изключително ни помогна кооперирането и интегрирането със Съветския съюз.

Другарки и другари народни представители! Кажете коя друга страна в света ще даде част от своето най-ценно природно богатство — горите — на друга страна? И затова ние се присъединихме към благодарността, която изразва др. Мако Даков в своя доклад към нашия по-голям брат-закрилник за тази огромна помощ, към Комунистическата партия и правителство на Съветския съюз.

Аз считам също така, че в това отношение трябва да се видят и някои отрицателни тенденции в работата на Министерството на горите и горската промишленост. Касае се до това, че все още дървесината не се използва така, както трябва. Все още преобладава в някои предприятия екстензивният начин на обработване. Това най-много важи за гатерно-амбалажното и шперплатното производство. В дърводобива още не е въведена пълна механизация, още е слаба производителността на труда, още са малко и горските пътища.

Трябва също така да се помисли за в бъдеще и за привличане в дейността по дърводобива и на промкомбинатите и трудово-производителните кооперации, да се използва дървесината за промишлено производство. Аз считам, че в това отношение наистина министерството при разработката на своите концепции е видяло тези отрицателни тенденции и ще положи всички сили, за да бъдат наистина решени тези въпроси.

Другарки и другари! В заключение искам да се изкажа по още един основен въпрос — за концентрацията и специализацията на горската промишленост. С това ще бъдат решени редица въпроси, свързани със затваряне на производствения цикъл в една производствена единица. С това ще се подобри качеството на продукцията и ще се увеличи рентабилността на предприятията, за внедряване достиженията на науката и техническия прогрес.

Считам също така, че сполучливо са подработени въпросите за механизацията и автоматизацията в промишлените процеси на дървообработването. Похвална е инициативата на министерството за това, че е подработило икономически модели за периода 1971—1975 г. Не ще съмнение, че всички тези мероприятия ще окажат решаваща помощ за подобряване на нашето социалистическо горско стопанство, на нашата горска промишленост.

Пред колективите и специалистите от министерството стоят големи и отговорни задачи. Народът ще подкрепи тези задачи. Аз одобрявам доклада и съдоклада на комисията и ще гласувам за направеното проекторешение, в основата на което стои правилната политика на нашата партия и народната власт за увеличаване богатството на социалистическата ни родина. *(Ръкопляскания)*

Председател акад. Сава Гановски: Има думата др. Илия Станчев.

Илия Станчев: Другарки и другари народни представители! Внесеният отчетен доклад от министъра на горите и горската промишленост др. Мако Даков за развитието на горското стопанство и горската промишленост в нашата страна дават пълна картина за състоянието на този важен отрасъл от икономиката. В изпълнение решенията на Деветия конгрес на Българската комунистическа партия и решенията на Юлския пленум, на фона на общите успехи на страната от посочените цифри и данни в доклада и съдоклада на комисията се виждат и големите успехи, постигнати в горското стопанство и горската промишленост.

Многостранното значение на горите и горската промишленост определя тяхната особена важност за такива райони на страната, какъвто е Смолянски окръг. Горският фонд заема 71% от повърхността на окръга и по процент на лесистост е на първо място в страната. Тук се намират 6,6% от горската площ на България и само 1% от поземления фонд. От горите се добиват 11% от строителната и 25% от иглолистната дървесина за страната. През 1969 г. горската промишленост — дърводобивна и дървообработваща — съставлява 17% от общата промишлена продукция на окръга, така че засега горите и горската промишленост се явяват от

особена важност за развитието на икономиката на този край. Горите изпълняват важна почвено-защитна, противоерозийна и хидроложка роля. Те са преди всички факторът за осигуряване постоянен дебит на реките и редовно снабдяване строящата се каскада Доспат-Девин — Кричим с водни ресурси.

Мероприятията на Централния комитет на партията и Министерския съвет, приети с 43. постановление за социално-икономическото и културното развитие на Смолянски окръг, превръщането му в един от най-привлекателните кътове за вътрешен и международен туризъм и високопланински курорт, предявяват нови големи изисквания към горското стопанство. Тези обстоятелства поставят както пред ръководството на министерството, така и пред държавното и партийното ръководство важни и отговорни проблеми в областта на горското стопанство. Сегашното състояние на горския фонд е 86,1% залесена и 13,9% незалесена площ. За природните условия на окръга процентът на по-високопроизводителните иглолистни гори е малък. Освен това процентът на изределите иглолистни гори е голям — около 19%, поради което не се използват напълно производствените възможности на земята и е понижена тяхната продуктивност, а защитните функции са значително занижени. Като се прибави към всичко това и превишеното ползуване по лесоустройствени проекти, което на сегашния етап на развитие и нужди на страната се налага, тези обстоятелства поставят както пред Министерството на горите и горската промишленост, така и пред ръководството на окръга важни и отговорни проблеми в областта на горското стопанство.

На първо място изпъква въпросът за правилното стопанисване на съществуващите гори. Независимо че лесистостта е голяма, то участието на иглолистните гори не съответствува на съществуващите почвени и климатични условия. Голямо е участието на намиращите се в лошо състояние с ниска продуктивност широколистни гори, част от иглолистните гори също се намират в недобро състояние — малка пълнота и лош дървостой.

За да се приведе сегашното състояние на горския фонд в съответствие с изискванията на ускореното социалистическо развитие, е необходимо да се засили правилното стопанисване на сегашните ценни дървостойи и осигуряване своевременното им възобновяване, реконструкция на малоценните и нископродуктивните гори, увеличаване пълнотата на изределите млади и средновъзрастни насаждения, залесяване на голите площи в горския фонд, избор на високопродуктивните видове за залесяванията и по-пълноценното използване на добиваната дървесина.

Залесяването е основно мероприятие, чрез което по най-бърз начин ще се постигнат резултати по възстановяването

на горите и подобряване на тяхното състояние, и затова тук засега е насочено вниманието. Например от 9 септември 1944 г. до създаването на окръга средно годишно са залесявани по 16 200 дка. От създаването на окръга от 1959 до 1969 г. е залесявано средногодишно по 39 100 дка, а за периода 1970—1980 г. е приета програма за залесяване ежегодно над 50 000 дка. Площите за залесяване са определени от съответните горски стопанства и общински народни съвети.

Тук искам да подигна въпроса, че без пряката намеса на Министерството на горите и горската промишленост трудно биха се изпълнили такива големи мероприятия. Програмата е следната: до 1980 г. ще бъдат залесени 539 000 дка, което представлява 22% от горската площ. На първо място ще се увеличи площта на иглолистните гори, които ще заемат 76% от горите в окръга, за реконструкция ще намалееят до 5% и почти няма да има голи площи в горския фонд. Всичко това ще доведе до голямо увеличение на средния текущ и зрелостен прираст. Прирастът на хектар ще достигне 4 куб. м, толкова, колкото е сега в някои напреднали в горскостопанско отношение страни.

Повдигам този въпрос, защото досега финансирането на лесокултурните мероприятия не е било пълно, поради което стремежът е бил да не се завишава обемът на залесяване, да се изоставят по-трудоемките и скъпи обекти, а някъде е влошавана и работата поради недостиг на средства. Само за залесяването и лесокултурните мероприятия, отделно доброволния труд, ежегодно ще са необходими приблизително по 2 500 000 лв.

Като се има предвид, че основните дървесни видове в досега създадените комплекси от горски култури са белият и черният бор, които и за в бъдеще още повече ще се разширяват, опасността от разширяване на горските вредители, болести и неприятели се увеличава, поради което е необходимо да се вземат навременни мерки за борба с тях.

Считам за целесъобразно да повдигна въпроса за нуждите на авио-химичната борба, която е и основната с паразитите по горските насаждения. Трябва да се определи техника — самолети или въртолети, специално за нуждите на горските стопанства, защото досегашният опит показва, че трудно се ползува селскостопанската авиация за горскостопански нужди. В момента, когато няма нужда от борба с вредителите, тази техника би се ползувала за наторяване с изкуствени торове в селското и горското стопанство и особено пасищата, за които сега почти не се полагат никакви грижи.

От особена важност в областта на горскостопанската дейност се явява въпросът за внедряване специализирана техника за горскостопанските мероприятия. Досегашният

опит за използване на универсалната техника от селското стопанство в планинските райони не дава добри резултати и ако дава, те са незначителни. Необходимо е във връзка с механизирани трудоемките процеси да се внедри специализиран автотранспорт за превоз на дървени материали, който ще измества постепенно най-трудоемката работа в дърводобива — извоза от сечищата до временните складове. Засега с много бавни темпове и незадоволително се работи по строителството на нови камионни пътища за усвояване на нови масиви. В много случаи те са временни, изразходват се значителни средства само за временен ефект в дърводобива, без да се държи сметка за тяхното приготвяване, така че да се ползват и след това за друга горска и селскостопанска дейност. Мисля, че трябва координирано с други организации и по-задълбочено да се подхожда по влагането на средства в строителството на горски пътища, които да имат траен и постоянен ефект.

В Смолянски окръг горските стопанства се занимават и със селскостопанска дейност. След обединяването се чувствуват недостатъчни грижи по стопанисването на земята и разширяването на материалната база. Например ежегодно се предлага на Министерството на горите и горската промишленост да се извършва едновременно агро- и лесоустройство на стопанствата, което е крайно необходимо за правилно стопанисване на земята, но и досега този въпрос не се решава. Работата на Агролеспроект не е свързана с органите на земеустройството на селскостопанските земи. Необходимо е да се свържат по-близко мероприятията на горските стопанства с предприятието Мелиорации и борба с ерозията за по-голяма съгласуваност по този голям въпрос за селското и горско стопанство.

Искам да повдигна и някои въпроси, които заслужават необходимото внимание от страна на Министерството на горите и горската промишленост.

Усиленото ползуване на иглолистните гори намалява зрелите запаси, намалява се и средният прираст на хектар. Това явление и, от друга страна, новосъздадените горски насаждения ще променят съществено структурата на дърводобивната промишленост със значително участие на дребно-размерната дървесина, която може да бъде главна суровина за химическа преработка. Затова целесъобразно е сегашните дървообработващи предприятия в гр. Чепеларе и Девин да се подготвят за комбинати, в които да има технологически линии за механична и химична преработка на дървесината.

Горите са богати на ценни горски плодове, билки, гъби и др. Ежегодно се събират само от окръга в сурово и преработено състояние 635 тона. Обаче досега няма изградена система за проучване, райониране и правилно експлоати-

ране на страничните продукти. Досегашната система за ведомствено ползуване — от една страна, потребителните кооперации и, от друга, горските стопанства — не води до тяхното подобряване и увеличаване, а често пъти в излишни спорове се получава така, щото не се използва всичко онова, което има в горите. Ведомствата, които изпълняват дейност в горите, допускат, щото да се нанасят щети, които трудно се възобновяват. Това изисква да се засили работата по защитата на природата, да се засилят контролните функции от страна на горските стопанства и обществените организации. И много е правилно предложението на комисията за създаване на такъв орган.

Населението от планината е кръвно свързано с гората. То полага грижи за нейното опазване, дава доброволен труд за създаване нови гори. Много хора изкарват прехраната си от дейностите на горското стопанство. В много случаи за задоволяване на свои лични нужди и особено за построяването на нови къщи хората се обръщат към гората. Целесъобразно би било, за да се прекратят всякакви опити за нарушения, да се завишат контингентите дървен материал за нуждаещите се населени места и особено на ония, които живеят в горските райони съобразно порасналите им нужди и особено сега, когато става преливане от малките села към поголемите селища.

В заключение искам да уверя Народното събрание, че избирателите от Смолянски окръг с ентузиазъм посрещат задачите, които се поставят в областта на горското стопанство. Те станали инициатори за разгръщане движение за създаване на нови гори и опазване на родната природа.

Напълно подкрепям изводите в отчетния доклад за развитието на горското стопанство и горската промишленост и ще гласуваме за предложеното проекторешение. *(Ръкопляскания)*

Председател акад. Сава Гановски: Има думата акад. Петко Стайнов.

Акад. Петко Стайнов: Другарки и другари народни представители! Тъй като от години наред аз се занимавам поспециално с опазването на природните ресурси и защитата на природата, сметнах за мой дълг да взема думата по това основно природно богатство, природен ресурс, каквито са горите. Но тъй като времето понапредна, дължа да ви уверя още отсега, че ще направя само едно кратко изказване.

Пред нас е докладът на другаря министър Мако Даков. Ние имаме също така случая да изслушаме и неговото изложение, а също така и изложението на докладчика на Ко-

мисията по земеделието и горското стопанство, което, особено относно ерозията, съдържаше извънредно ценни идеи.

Тези доклади и по-специално докладът на другаря Даков обхващат множество проблеми относно сегашното състояние и бъдещето на нашите гори, на горската промишленост, която има за основа нашите гори.

Както знаете, тази промишленост у нас се разви извънредно много. В миналото никой не можеше да подозира, че в България ще се яви и хартиена, и целулозна, и мебелна, и амбалажна промишленост в такива размери, каквито народната власт може да позволи да се развият.

Другарят министър Даков ни дава една доста подробна картина именно за състоянието на нашите гори, като даже в същото време не скрива и някои недостатъци и известни неуспехи в тяхната експлоатация, в експлоатацията на горите, а също така и в развитието на горската промишленост. Но заедно с това ние сме обнадеждени от обстоятелството, че другарят Даков ни представя, а същевременно е представил пред Министерския съвет една програма за развитието на експлоатацията на горите, за развитието на горската промишленост у нас. С голям интерес именно аз проследих изложението относно тази програма и бих приветствувал с голяма радост осъществяването ѝ.

Министерството на горите в последните години особено може да развие една завидна дейност не само относно залесяването, нещо, което предишните оратори изтъкнаха тук, но също така и относно използването на дървесината, установяването на дървесния баланс и развитието на горската промишленост.

Нека се надяваме, че в края на шестата петилетка, както върви развитието сега на експлоатацията на горите и както върви развитието на горската промишленост, ние ще можем в това отношение да стигнем, както се казва, световното равнище.

Въпросите, които разгледаха другарят Даков и докладчикът в своя доклад, са извънредно много. Ще отиде много дълго време, ако се спирам на всички тях. Аз ще се спра само на един въпрос. Това е въпросът за прекалената сеч.

Вие си спомняте може би, че преди три години аз имах случая тук да развия едно питане до министъра Даков пак относно прекалената сеч на някои гори у нас. Това беше въпросът, дали се спазва основният принцип на Закона за горите. Основният принцип на този закон относно тяхната експлоатация е, че годишната сеч, общо погледнато, не бива да надминава средният годишен прираст на горите. Другарят Даков призна пред нас преди три години, че действително на някои места поради големите нужди на жилищното и индустриалното строителство от дървесина — на много

места казвам — се е стигнало до една пресилена, една прекалено голяма сеч, несъответна, надминаваща извънредно много годишния естествен прираст на горите.

Но заедно с това трябва да се каже, че са взети действително мерки занапред да се избегне това. И другарят Даков тук пое тогава пред нас едно задължение, ако си спомняте, че ще съдействува, ще нареди да се намали тази прекалена сеч, да се намали изобщо годишната сеч в цялата страна. И действително сега, като вземете да прочетете доклада, ще видите, че той дава данни, че годишната сеч на горите в нашата държава се е намалила с 20%. Така че той е взел повод от нашите тогавашни разисквания тук, за да се намали годишната сеч, та да може да не се надхвърля годишният прираст.

Но заедно с това трябва да се каже и друго едно нещо, на което аз искам да обърна внимание. Той удържа своята дадена дума да намали сечта. Но аз не видях в неговия доклад да ни дава данни, дали е стигнато вече равновесието между годишната сеч и годишния прираст. Аз очаквам в това отношение да чуя някои по-подробни данни. Може би той ще има случая да ни ги даде впоследствие.

Сега аз искам друго нещо да кажа. Както знаете, ние сме една планова държава. В социалистическата планова държава във всяко отношение всичко се развива по план. Така планово се развива използването и на горите. Изобщо ние като принцип даваме насърчение, даваме премии на всички, които изпълняват и преизпълняват плановете, премии за преизпълнение на плановете. Единственото изключение, което трябва да приемем, то е да не се допуска преизпълнение на плановете за сечта на горите. *(Оживление)*

Може на пръв поглед да се струва, че това е парадокс, но това е горчивата истина. И аз, старият учител на другаря Даков, бих си позволил да му дам не съвет, аз не мога да давам съвети на министрите, но една идея: не е ли време, вместо да даваме премии за преизпълнение на плана, да наказваме онези, които преизпълняват плана и по този начин похабяват горите и компрометират горското богатство за бъдещите поколения?

Ето моето пожелание, с което завършвам изказването си и благодаря за вниманието. *(Ръкопляскания)*

Председател акад. Сава Гановски: Другари народни представители, друг не се е записал за изказване. Желает ли някой да вземе думата? — Няма желаещи.

Другарят Мако Даков иска ли да вземе отношение по направения съдоклад и по бележките?

Проф. Мако Даков: Да.

Председател акад. Сава Гановски: Моля, има думата другарят Мако Даков.

Проф. Мако Даков: Другарки и другари! В съдоклада и в изказванията се направи един допълнителен анализ на нашата работа. Смятам, че изказванията и съдокладът бяха много мотивирани и наред с някои похвали, които имаше, беше направена и значителна критика, дадени бяха някои много хубави идеи.

Аз искам да уверя Народното събрание, че всичките тези препоръки, които се направиха, ние ще изучим специално, задълбочено и те ще помогнат да се подобри нашата работа. Аз искам да изкажа благодарност на другарите, които така загрижено се изказаха за това наше голямо национално богатство, и за препоръките, които дадоха.

Това че Народното събрание обсъжда проблемите на горското стопанство и на горската промишленост, за нас, работниците и служителите, които работим в този сектор, е един допълнителен стимул с още по-голяма енергия да изпълняваме задачите, които се поставят от нашата партия и правителството.

Благодаря за вниманието. *(Ръкопляскания)*

Председател акад. Сава Гановски: Пристъпваме към гласуването на проекторешението, което беше предложено от съдокладчика другаря Палагачев.

Моля другарите народни представители, които са съгласни с така прочетеното проекторешение, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Минаваме към следващата точка от нашия дневен ред:

Предложение за одобряване размяната на площи между Народна република България и Кралство Гърция във връзка с корекцията на река Марица.

Доклад по разглеждания въпрос ще направи министърът на правосъдието другарката Светла Даскалова.

Светла Даскалова: Другарки и другари народни представители! На 8 юли 1970 г. специално натоварена Смесена българо-гръцка техническа комисия е приела в София окончателен протокол за корекция на река Марица. За реализирането на проекта се налага взаимна размяна на площи между Народна република България и Кралство Гърция в размер на 542 дка. Министерският съвет с разпореждане № 375 от 8 август 1970 г. е одобрил протокола на комисията.

Съгласно чл. 17, точка 5 от Конституцията на Народна република България въпросът за замяна на територия е от изключителна компетентност на Народното събрание. По-

ради това Народното събрание на настоящата сесия следва да обсъди въпроса за одобряване размяната на площи между двете страни поради корекцията на река Марица.

Какви са причините, наложили сключването на това двустранно междудържавно споразумение?

Както е известно, на протежение от около 13 км река Марица представлява граница между България и Гърция. В този участък реката се характеризира с лоши отточни условия. Поради обилни наноси реката постоянно се надига и нейната пропускателна способност намалява. При преминаването на високите води се заливат земеделските площи на квартал „Гебрена“ на град Свиленград и селата Генералово, Капитан Андреево и частично село Дикея.

Освен това големият брой острови, на брой 12, с обща дължина 7,5 км в този участък на Марица, раздвояват и разширяват речното течение и създават условия за рушене на бреговете както на българска, така и на гръцка територия. По този начин голяма част от фонда на обработваемите земи се превръща в речища и фактически се унищожава. Островите пречат на нормалното преминаване на високите води и наносите, а при силен ледоход предизвикват натрупване на леда.

С цел да се избягнат честите наводнения и причиняваните от тях материални щети от българска и гръцка страна е започнато изграждане на защитни мероприятия — диги и съоръжения по двата бряга.

За да може това строителство да даде очаквания резултат и необходимата ефективност, налага се да се изправи течението на реката, като се избегне извивката, която то сега прави. Новото корито на реката трябва така да се подбере, че високите води, наносите и ледоходът да преминават безпрепятствено между двете държави и да не нанасят щети. По този начин ще се оползотворят редица плодородни земи.

Точно това е постигнато с утвърдения ситуационен план за корекцията на реката.

Коригирането на река Марица в този участък подобрява също така и проводимостта на шосейния мост при Свиленград, който представлява културна ценност за нас.

След одобряването на тази замяна на площи и съответното коригиране на държавната граница от Народното събрание ще се създаде възможност за продължаване на започнатото строителство на корекцията на реката и по този начин ще се елиминират в бъдеще щетите, нанасяни от нея. Река Марица ще се канализира и ще спре по-нататъшното отнемане на територии при преминаването на високите води. Наносите и ледоходът ще преминават транзитно и ще се внесе спокойствие в населението на изброените села и на

град Свиленград, което ежегодно понасяше материални и морални щети. Искам специално да подчертая, че замяната на територия не засяга населени места и граждани на двете страни.

Другарки и другари народни представители! Поради изложените съображения предлаганата корекция на граничната линия и замяната на съответните площи е необходима и целесъобразна.

Споразумението, което е сключено, е изгодно и е в интерес както на Народна република България, така и на Кралство Гърция. Спогодбата е напълно в духа на външната политика, провеждана последователно и неотклонно на Балканите от правителството на Народна република България, политика на мир и добросъседство с всички балкански държави, в това число и с Кралство Гърция.

Моля да гласувате и одобрите предложението за размяна на площи между Народна република България и Кралство Гърция във връзка с корекцията на река Марица. (*Ръкопляскания*)

Председател акад. Сава Гановски: Има думата другарят Димитър Братанов, който от името на Комисията по външните работи ще прочете предложение за решение.

Димитър Братанов: Другарки и другари народни представители, ще прочета проекта.

ПРЕДЛОЖЕНИЕ

на Комисията по външните работи за одобряване размяната на площи между Народна република България и Кралство Гърция

Комисията по външните работи в заседанието си на 17 октомври 1970 г. обсъди предложението за взаимна размяна между Народна република България и Кралство Гърция на 542 дка площи във връзка с корекцията на река Марица, счита тази размяна за целесъобразна и взаимно изгодна и предлага на Народното събрание въз основа на чл. 17, точка 5 от Конституцията на Народна република България да вземе следното

РЕШЕНИЕ

Одобрява заменяването на 542 дка площ от българската територия срещу 542 дка площ от гръцката територия по протежението на коригираното корито на река Марица в граничния участък между двете страни съобразно с прило-

жения ситуационен план и одобрения от Министерския съвет протокол от Смесената българо-гръцка техническа комисия, подписан на 8 юли 1970 година в София.

Председател на Комисията по външните работи:
Е. Стайков

Председател акад. Сава Гановски: По тая точка от дневния ред няма записани за изказване. Желает ли някой да вземе думата? — Няма желаещи.

Тогава пристъпваме към гласуване.

Моля народните представители, които са съгласни с предложението за одобряване размяната на площи между Народна република България и Кралство Гърция във връзка с корекцията на река Марица, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Преминаваме към следващата точка от дневния ред:

Разглеждане отчета на делегацията на Народното събрание, посетила Кралство Норвегия.

Има думата ръководителят на делегацията другарят Янко Марков.

Янко Марков: Другарки и другари народни представители! По покана на Норвежкия парламент наша парламентарна делегация, водена от подпредседателя на Бюрото на Народното събрание др. Янко Марков, посети Норвегия от 26 май до 3 юни т. г. С това тя върна визитата на Норвежката парламентарна делегация, която гостува в Народна република България през 1966 г.

Взаимните официални посещения през последните години спомогнаха да се подобрят чувствително отношенията между Народна република България и Кралство Норвегия. Както е известно, през м. март 1967 г. на официално посещение в Норвегия бе министърът на външните работи др. Иван Башев. На официално посещение у нас през м. октомври 1967 г. бе министър-председателят на Норвегия Пер Бортен, а през тази година на официално посещение бе и техният министър на външните работи.

Един от резултатите на тези посещения бе подписаната през 1968 г. в София двегодишна програма за научно-техническо сътрудничество и културен обмен, както и спогодбата за безвизов режим.

Нашата делегация беше най-сърдечно посрещната на летище Форнебу в Осло от председателката на интерпарламентарната група на Норвежкия парламент госпожа Берте Рогнерюд, от видни норвежки парламентаристи и журналисти, както и от временно управляващия българското по-

солство в Осло др. Богомил Тодоров и служители в посолството.

Програмата за посещението на делегацията беше добре организирана и даде възможност за краткото време да се запознаем отблизо с дейността на Норвежкия парламент и с работата на местните органи на власт и управление, а така също и с организацията на редица промишлени предприятия, просветни и научни учреждения.

През цялото време на нашето посещение ни придружаваха трима депутати, представители на най-големите парламентарни групи — социалдемократическата партия, аграрната и консервативната, а в провинцията — и съответните народни представители от района.

Още на следващия ден от нашето пристигане делегацията беше приета от председателя на Парламента (Стортинга) господин Ингвалдсен. На срещата присъствуваха председателката на норвежката интерпарламентарна група и други депутати.

В сърдечна и непринудена атмосфера господин председателят ни запозна с работата на парламента и неговите органи, като отговори изчерпателно и на редица въпроси, които постави нашата делегация. Норвежният парламент се състои от 150 депутати, избирани за срок от 4 години. Още на първата сесия Стортингът избира из своя състав Горна камара от 38 депутати, наречена Латинг. Горната камара се състои от най-добрите политици и юристи. Останалите депутати съставляват Долната камара. В случая, когато Латингът не приеме законопроекта, той се връща за разглеждане от Долната камара, а когато два пъти не се приеме и в едната, и в другата камара, тогава законопроектът се внася за разглеждане на пленарно заседание от парламента.

В Норвегия има 20 избирателни области. Всяка област има определен брой депутати. Мандатите в областта се разпределят за партийните кандидати пропорционално по броя на получените от тях гласове. Всяка партия поставя и свои подгласници в листата така, че когато единият депутат е възпрепятствуван и не може да вземе участие в работата на парламента, замества го подгласникът.

Членовете на правителството не са депутати. Ако депутатът стане министър, депутатското му място заема подгласникът. Когато освободи министерският си пост, той отново заема депутатското си място.

Парламентът е на сесия от 1 октомври до 26 юли. Подготовката на всички законопроекти и други въпроси се разглеждат от парламентарни комитети. Броят на комитетите е толкова, колкото е броят на министерствата — засега 13 на брой. Всеки комитет има от 10 до 16 членове и един депутат може да участва само в един комитет.

Членовете на комитетите се избират пропорционално съобразно числеността на депутатите на партиите в парламента. Комитетите отделят голямо внимание на въпроса за подготовката на законопроектите.

Нашата делегация бе приета радушно и от министър-председателя господин Пер Бортен, с когото водихме приятелски разговор за връзките между двете страни. Господин Бортен подчерта в своя разговор за топлия прием, който му е бил устроен в България през 1967 г. Той сподели своето лично впечатление за голямото доверие, с което се ползват др. Тодор Живков и другите наши държавни ръководители у нас. В разговорите беше подчертано желанието и изгодата на двете страни за по-нататъшното развитие на отношенията между Норвегия и България и установяването на по-тясно икономическо и културно сътрудничество.

В последните години, подчерта господин Бортен, нашите отношения се развиват добре във всички направления. Няма пречки за в бъдеще те да бъдат още по-добри.

През тази година ние очакваме на посещение в нашата страна и председателят на Министерския съвет господин Тодор Живков, заяви той. Убеден съм, че това ще бъде нов принос за още по-добрите ни отношения.

Това посещение на председателя на Министерския съвет др. Тодор Живков е, както знаем, вече факт. В края на м. септември тази година др. Тодор Живков бе на официално посещение в Кралство Норвегия. След като се завърна в нашата страна, др. Тодор Живков информира нашия народ и даде положителна оценка за разговорите и постигнатите съглашения.

В чест на парламентарната делегация от българския посланик Лалю Ганчев бе даден прием в българското посолство. На приема присъствуваха председателят на парламента господин Ингвалдсен, председателката на норвежката интерпарламентарна група госпожа Рогнерюд, кметът на Осло господин Бул, много депутати, представители на различни политически партии и организации в Норвегия, представители на правителството, видни общественици, културни дейци, посланици и журналисти. Приемът премина в най-сърдечна атмосфера.

В края на нашето посещение норвежката интерпарламентарна група даде вечеря в чест на делегацията. В своето приветствено слово председателката на интерпарламентарната група подчерта, че контактите между парламентите не само съдействуват за укрепването на мира, но и за разширяване на икономическото и културното развитие.

По време на вечерята се водиха разговори както за нашите отношения, така и по въпросите на международното положение. Трябва да изтъкнем, че по почти всички важни

въпроси на международното положение нашите мнения бяха еднакви.

Програмата за посещението на делегацията в Норвегия беше богата и разнообразна. Тя ни даде възможност да се запознаем по-добре както с южните, така и със северните райони на Норвегия. Навсякъде ние чувствахме голямото внимание и приятелски грижи към делегацията както от страна на норвежките парламентаристи, така също и от страна на местните ръководители, деловите среди и на обикновените трудови хора, с които имахме възможност да се срещнем и разговаряме.

В своята обиколка в страната нашата делегация посети град Ставангер — седалище на Рьогланска област.

Тази област е известна с развито земеделие, където са застъпени зърнените култури, и затова я наричат зърнената камара на Норвегия. Освен това тук има и крупни промишлени предприятия, някои от които посетихме. Така ние посетихме Остров Копервик, където живее 30-хилядно население. В миналото хората на острова са се занимавали изключително с риболовство. Сега този остров е един от най-индустриалните в областта. Построен е крупен завод за алуминий, в който при съвременна автоматизация работят 900 души работници. Заводът е построен по американски патент с заем от Англия, а се експлоатира от норвежка компания.

Заводът произвежда 80 000 тона алуминий годишно, което представлява 15—20% от цялото производство в Норвегия. Построен е на брега на самото море, с което се улеснява вносът на суровината, която идва отвън, а също така и транспортът на готовата продукция. Главна база за това производство е електрическата енергия, която е национално богатство на Норвегия.

В град Хаугезунд, който е околийски център в областта, посетихме голям завод за корабостроене и поправка на кораби. В този завод работят 850 работници. В него се строят кораби с вместимост 50—55 000 тона. Годишното производство на завода възлиза на 100 милиона крони.

На делегацията бе дадена вечеря от кмета на град Ставангер, на който присъства и министърът на отбраната, по това време губернатор на областта. На вечерята се водиха много откровени разговори по въпроси, интересувачи и двете страни. В разговорите министърът на отбраната подчерта, че и малките народи могат и трябва да дават своя принос за защита на мира. По въпроса за мира в Европа той застъпи становището, че най-актуален е германският въпрос. Той се изказа, че се интересува от нашата страна и желае да я посети.

След посещението в Ставангер нашата делегация отпътува на север и посети град Олесунд. Това е един нов и мно-

го красив град, разположен на брега на един от най-големите и красиви норвежки фиорди, който привлича вниманието на много чуждестранни туристи. В града има много промишлени предприятия, някои от които посети и нашата делегация. Недалеч от града ние посетихме един язовир и една много модерна подземна електроцентрала, построена по проект на сегашния председател на парламента г-н Ингвалдсен. В близост до град Осло ние посетихме един крупен и модерен химически завод за производство на целулоза, хартия и много други химически продукти. Този завод е построен преди 18 години и е собственост на норвежка компания, в която участвуват 336 норвежки акционери, поради което казват, че това е фактически кооперативна фабрика. Характерното за този завод е, че всички първични продукти се използват без остатък в преработката от завода.

На делегацията беше предоставена възможност да посети и Норвежката селскостопанска академия, където ректорът на академията ни запозна подробно с устройството и работата на същата. Тя ръководи цялостно работата на всички селскостопански, научни заведения в страната и е подчинена на Селскостопанското министерство. Той разказа за селското стопанство в Норвегия, за неговия характер, за това, че за разлика от условията в България е сложено на други основи, но някои от присъстващите, които са били в България, казаха, че у нас селското стопанство се развива в правилна посока. Но, разбира се, те подчертаха, че у тях главно поради терена едва ли може да се приложат същите методи на стопанисване на земята.

В столицата на Норвегия ние имаме възможността да посетим и много културни учреждения, между които музея на световноизвестния норвежки живописец Мунд, музея Кон-тики и други културни паметници.

По време на обиколката в страната нашата делегация има срещи и води разговори с губернатора на Рьогланска област, който предстоеше да заеме поста министър на народната отбрана, и с кметовете на посетените градове, които ни запознаха с дейността и устройството на местните органи на власт. Прави впечатление, че вниманието на местните органи на властта е насочено към уреждане на социалните, здравните, просветните и комунално-битовите въпроси на тяхната територия. В град Олезунд и на други места ръководителите ни разказаха за голямото строителство, което се извършва на детски домове, болници, домове за стари хора, спортни съоръжения, библиотеки и др. В общинските органи има избрани комитети, които активно работят за осъществяване на наредените годишни програми и мобилизират населението за тяхното изпълнение. Навсякъде, където бяхме, местните ръководители проявяваха голям интерес към нашата страна и нейното управление, поставяха много въпроси и изказва-

ха пожелание за в бъдеще да установят по-близък контакт със съответните наши градски и местни управления.

Норвегия е развита индустриално-аграрна страна. По производство и потребление на електроенергия на глава от населението тя заема първо място, по тонаж на търговския си флот — четвърто място в света, а по производство на хартия и алуминий — на пето място сред капиталистическите страни. Икономиката на Норвегия се намира в голяма зависимост от корабостроенето, риболовната и дървопреработващата промишленост. На външния пазар тя изнася главно продукция на своята риболовна и дървопреработваща промишленост.

С Норвегия ние имаме сключена дългосрочна търговска спогодба, която е валидна до 31 декември 1973 г. Спогодбата предвижда осъществяването на промишлено и научно-техническо сътрудничество, създадено е и смесено българо-норвежко дружество, което има за задача да разширява продажбите на български стоки в Норвегия, а на норвежки — в България. За Норвегия ние изнасяме главно: грозде, праскови, доматино пюре, сушени сливи, замразени плодове, текстил, килими и др. За първи път през 1969 г. бе извършена продажба и на два танкера от 5700 тона. Подписани са контракти за доставка и на 3 нови кораба. Перспективна е също така и продажбата на български машини за Норвегия. От Норвегия ние внасяме хартия, медикаменти, рибено масло, риба и др. От 1969 г. е започнало изпълнението на Спогодбата за научно-техническо сътрудничество и културен обмен между двете страни. Досега норвежката страна е приела 4 наши специалисти в областта на енергетиката, корабоплаването, мебелната промишленост и научно-техническата информация.

В България в съгласие с програмата са пребивавали трима норвежки специалисти в областта на медицината. През 1969 г. в Норвегия е била организирана голяма фотоизложба — 25 години социалистическо строителство в България, изложба за Константин-Кирил философ и редица други културни мероприятия.

Норвегия е туристическа страна, но безусловно навсякъде отговорните техни хора проявиха голям интерес към българските черноморски курорти.

Ние сме на мнение, че съществуват възможности за по-нататъшното разширяване на икономическите и културните връзки между Норвегия и България. Затова е нужно да се прояви взаимен интерес и бързо да се уредят някои въпроси. Необходимо е да се създаде по-ускорено пряка въздушна линия между България и Норвегия, което ще улесни посещенията на норвежки туристи у нас и обратно.

Другарки и другари народни представители! Нашата парламентарна делегация остана с убеждението, че посещение-

то ни в Норвегия е успешен принос за сближаване на нашите страни, в борбата за запазване на световния мир и сътрудничеството между народите. Ние считаме, че размяната на делегации между България и Норвегия и личните контакти и срещи между парламентаристите ще способствуват за взаимното запознаване с постиженията на норвежкия и българския народ за тяхното по-добро упознаване и ще съдействуват за разширяването на нашите икономически и културни връзки.

Другарки и другари народни представители! Преди да приключа нашия отчет, разрешете ми от тази трибуна да изкажа от името на делегацията най-гореща благодарност на Норвежкия парламент за любезната покана наша парламентарна делегация да посети Норвегия, за прекрасно организираната програма, за непринудените и топли чувства, които бяха засвидетелствувани към нас, към българския народ и Народна република България. Разрешете ми също така да изкажа благодарност на всички държавни и обществени дейци, на деловите среди, които ни оказаха сърдечно гостоприемство и подпомогнаха нашата делегация в изпълнение на нейната задача.

Моля Народното събрание да приеме отчета и одобри дейността на нашата парламентарна делегация, която посети Норвегия от 26 май до 3 юни т. г. (*Ръкопляскания*)

Председател акад. Сава Гановски: Думата има др. Христо Стойков от името на Комисията по външните работи за предложение за решение по отчета.

Христо Стойков: Другарки и другари народни представители! Комисията по външните работи на Народното събрание в заседанието си на 17 октомври 1970 г. изслуша отчетния доклад на подпредседателя на Бюрото на Народното събрание др. Янко Марков — ръководител на делегацията на Народното събрание на Народна република България, която беше на официално приятелско посещение в Кралство Норвегия от 26 май до 3 юни т. г. по покана на председателя на Норвежкия парламент.

Въз основа на чл. 93 от Правилника за вътрешния ред на Народното събрание Комисията по вътрешните работи предлага на Народното събрание да приеме следното

РЕШЕНИЕ

Одобрява отчетния доклад на делегацията на Народното събрание на Народна република България, която бе на официално посещение в Кралство Норвегия от 26 май до 3 юни 1970 г.

Народното събрание преценява това посещение и размяна на делегации между Народна република България и Княжество Норвегия за полезно и смята, че то ще допринесе за по-нататъшното разширяване на връзките между парламентарните дейци на двете страни, както и за развитието на икономическите и културните връзки между Норвегия и Народна република България.

Председател акад. Сава Гановски: Другари народни представители! Няма записали се другари за изказване.

Желае ли някой да вземе думата по доклада и проекторешението? — Няма желаещи.

Тогава пристъпваме към гласуване на проекторешението.

Моля другарите народни представители, които са съгласни с така направеното предложение за решение, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Минаваме към последната точка от дневния ред:

Питания.

Има думата народният представител академик Петко Стайнов да развие своето питане.

Акад. Петко Стайнов: Другари народни представители! Защитата на природата и въпросът за борбата срещу замърсяванията на основните природни богатства — въздуха, водата, почвата, моретата, плажовете, горите и т. н. — е предмет напоследък на много оживени разисквания във всички парламенти и във всички страни. Защото този въпрос — замърсяването на реките, а напоследък и замърсяването на моретата с нефтени продукти и с радиоактивни елементи, които произхождат било от атомни взривове, било от потопяване на смъртоносни газове, какъвто беше случаят с нареждането на Никсън да се потопят 12 хиляди контейнера с отровни газове — всичко това създава едно голямо безпокойство в цялото човечество, особено в индустриалните държави, каквито са великите държави, разбира се, в това число и по-малката България.

Въпросът за опазването на природните ресурси, или както сега го наричаме, въпросът за опазването на околната природна среда, е от извънредно голямо значение. Той безпокои и Организацията на обединените нации и тя миналата година взе решение и натовари своя генерален секретар У Тан да организира една планетарна конференция за защита на околната среда, която ще се състои в Стокхолм в 1972 г., на която е призована да участвува и България. С оглед именно на тази световна конференция, където всички държави ще изложат как стои проблемата за опазването на околната среда у тях, с оглед на това да се изтъкнат и материалните, паричните и кадровите възможности, които дър-

жавите имат, за да организират борбата за опазване на околната среда, ние сме призвани да приготвим съответните доклади. И трябва да очакваме, че Националният съвет за защита на природата ще се мобилизира, за да може да организира усилията на всички компетентни хора у нас да се занимаят с проблемата за опазване на околната среда, в това число и почвата, и да изготвят съответни доклади.

Една от проблемите, която ще се постави в Стокхолм, една от проблемите изобщо на борбата за опазване на природните богатства и на околната среда — това е въпросът за неправилната или прекалената химизация на почвата, т. е. за неправилната или прекалената употреба на някои химически препарати за борбата срещу вредителите на растенията. Това е въобще въпросът за отравянето, което става за някои земеделски продукти поради употребата на тези химикали, понеже някои от тях мъчно се разлагат, влизат в продуктите и после ние ги консумираме. И не само това.

Опасността е още една, че прекалената или пък неправилна употреба на тези химически препарати, наречени пестициди, води и до неплодородна почва. Ние вече имаме такива случаи — в Русенско и в Търновско, — където поради прекалена неправилна, разточителна употреба на такива пестициди, на такива препарати на много места големи площи са станали неплодородни.

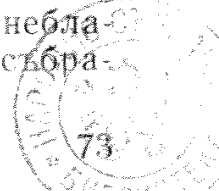
Именно прекалената и неправилна употреба на пестициди в земеделието у нас — това е предметът на моето питане.

Аз вече имах случая, както знаете, другари, преди три години да поставя въпроса за едно природно богатство, именно за гората, за прекалената сеч, за който говорих впрочем преди малко. Преди две години пак пред вас развих едно питане за замърсяването на реките — факт, който всички знаете.

Сега дойде ред да отправя едно питане за опазването на почвата. А ако сме живи и здрави, може да дойде ред да поставя и въпроса за опазването на въздуха. (*Оживление*)

Не може да се каже, че народната власт не познава тези проблеми и че не взема съответните мерки. Не. Тя много добре си дава сметка във всички свои прояви в тази област за опасностите, които са надвиснали над нашето земеделие, над здравето на народа и над износа на нашите земеделски продукти.

Но за да може народната власт да води една борба за опазването на околната среда, необходимо е — така е положението у нас — да бъде подпомагана, да намира съдействие от цялата българска общественост, от цялото население. А за да бъде призовано това население да помага, то трябва да бъде осветлено върху действителните размери на опасността и в необходимостта за преодоляването на тези неблагоприятни условия. Та именно, за да може чрез Народното събра-

ние — тук от най-висока трибуна, от най-авторитетно място, какъвто е министърът на земеделието — да бъде осветлено цялото българско общество върху размерите на тази опасност, това е именно целта на моето сегашно питане, каквато беше впрочем и целта на другите две мои питання — за опасностите, които висят над основните природни богатства.

Едно такова авторитетно осветляване, дошло от министъра на земеделието, ще засили още повече доверието на народа към мерките, които взема народната власт. Действително народната власт взема мерки в това отношение. Но населението не винаги знае, не винаги е в състояние да узнае нито размера на опасността, нито пък особено мерките, които народната власт, Министерството на земеделието и другите министерства вземат.

Ето точките на моето питане, на които моля министърът на земеделието да даде съответния отговор.

1. В какви размери или при какви обстоятелства въпреки препоръките на Министерството на земеделието — а има много такива нареждания, препоръки, съвети, рекомендации и пр. — са забелязани случаи на прекомерна, нерационална или пък вредна употреба на пестициди? Кой носи най-главната отговорност за тези разточителства, за тези вреди, причинявани на почвата, на продуктите и на реномето на износа на българските продукти?

Какви санкции — аз особено много настоявам на това да се отговори — досега министерството е наложило на ония, които са нарушили неговите нареждания, неговите съвети, не са ги следвали?

2. Защо в предвиденото разпореждане на министерството е казано, че всяка година трябва да се определя кои пестициди се забраняват? Защо за някои пестициди не се каже веднъж завинаги, че те са забранени — защото ясно е, няма съмнение, че те действително са вредни, а трябва всяка година да го повтаряме? Сега министърът ще ни каже, сигурно има сериозни основания за тази практика.

Кога е забранено у нас ДДТ и кои други препарати са забранени?

Въобще в това отношение трябва да бъде хвърлена светлина — дали и днес има някъде складове с ДДТ и дали някои по един или друг начин още не използват този вредносен препарат? Защото на времето ДДТ, другари, както знаете, спаси България и от въшките, и от дървениците, бълхите, и от комарите и пр. Вярно е. Но същевременно се оказа и другото острие, че той действува вредно на организма особено на децата. Затова в много държави беше забранено и ние не закъсняхме също така да забраним ДДТ в България и да търсим други средства за борба с разните паразити.

3. Как стои въпросът за заместването и у нас на химическите, препарати, които се оказват често много отровни, с по-малко опасните биологически средства и методи за борба срещу неприятелите на растенията — каквито биологически методи особено напоследък в Съветския съюз започват многу усилено да се разработват?

4. Кои препарати са забранени сега у нас? Има извънредно много, стотици препарати, но главните и въобще какво е било ръководното начало на министерството, когато е забранявало тези или онези препарати?

Защото някои хора са наклонни да казват, че с тези препарати ние си обезпечаваме по-голяма производителност, изпълняваме и преизпълняваме плановете. Да. Изпълняваме и преизпълняваме плановете — вярно, увеличаваме производителността на растенията. Но заедно с това ние застрашаваме здравето на хората, компрометираме износа на нашите продукти. Често пъти в това отношение обаче се и прекалява. Има у нас, особено някои лекари, според които ние едва ли не трябва да ядем никакви продукти, които са пръскани с химикали. То не е вярно. Защото има химикали, които не са вредни. В това отношение не трябва да има увличане към тия прекалени страхове и да създаваме паника. Знаете, че у нас се създаде известно безпокойство. Излезе една книга, може би я знаете — „Смълчаната пролет“ — на американката Карсин. Тази американка първа повдигна въпроса за опасността от тези пестициди, от тези химикали.

Срещу нея ревнаха всички монополи, които произвеждаха тези химикали, и я изкараха едва ли не луда. Но тя се наложи и можа да докаже, че действително голямата част от химикалите, които се произвеждат в Америка, са вредоносни и даже смъртоносно опасни за здравето на хората. Не зная, но Карсин изчезна мистериозно — какво стана с нея не можахме да разберем. Важното е, че тя предизвика общественото мнение с много сериозни аргументи.

5. Има ли случаи на нерационална употреба на селскостопанска авиация за пръскане с пестициди? Защото, знаете, у нас пък и министърът на горите говори преди малко, че както горите, така и селскостопанските култури се пръскат с химикали, разнасяни от аероплани, от така наречената селскостопанска авиация. Сега ние, разбира се, вървим по този път и трябва да вървим по този път.

Но аз бих желал министърът да ни каже — няма ли у нас прекалено голяма употреба на тази авиация? Ще кажете — колкото повече аероплани, толкова по-добре. Но рентабилно ли е, целесъобразно ли е това? Защо в Съветския съюз, който има 250 милиона население, може да се каже, че няма толкова аероплани за пръскане, колкото имаме ние — осеммилионна България? Аз искам този въпрос да се изяс-

ни. Аз знам, че трябва да има, но да няма увеличаване. Само това искам да кажа.

6. Вярно ли е, че поради употреба на някои пестициди досега са били унищожени около 150 хиляди пчелни семейства от всичко 650 хиляди у нас?

7. Какви мерки смята да вземе Министерството на земеделието и хранителната промишленост за едно общо правно и техническо регулиране на употребата и занаят на разните химически средства, за да може да се обезпечи една ефикасна защита и чрез правото както на растенията, така и на здравето на хората и интересите на нашия износ?

За никого не е тайна, другари, че земеделските продукти, плодове и пр., които се изнасят и отиват в разните страни, в западните държави, се подлагат на лабораторен анализ, за да се види дали няма вътре в тях следи от опасни пестициди. И има случаи, когато такива продукти са върнати, защото при тяхното отглеждане са пръскани с опасни пестициди. Даже в някои страни се е стигнало дотам, че хората предпочитат да ядат въобще плодове и компоти с червеи, отколкото да ядат хубави плодове, които са пръскани с опасни пестициди.

Въобще този въпрос вече е поставен във всички парламенти и се разисква и ние не можем да го отбегнем.

Какви мерки се проектират да се вземат за избягване на употреба на непригодни химически средства в борбата за опазване на растенията главно за да се избегне при пръскането на едни култури да се увреждат други — съседните? Защото много често, особено при селскостопанската авиация, като се пръска отгоре, може да излезе вятър и тези химикали, които самолетът пръска за едни култури, се разпръсват върху съседните култури, които пък не са пригодни за този вид химикали. Затова има рекламации от трудово-кооперативните земеделски стопанства, спорове, разправи, арбитражи. Трябва да се внесе ред в тази работа.

Правителството и Министерството на земеделието много умело действуват в това отношение, като предизвестяват, вземат мерки. Но въобще да ни осветли министърът относно предизвестяването, което става за пръскането, мерките, които взема, за да се избягнат опасностите за съседните реколти и пр.

Ние гласувахме, другари, много полезни закони за опазване на околната природа. Особено Законът за опазване на въздуха, водите и почвата от замърсяване е един от най-модерните, най-хубавите закони въобще за тази област не само в социалистическия лагер, но може да се каже в цяла Европа. Такъв е и Законът за опазване на работната земя, който гласувахме в 1967 г., Законът за защита на природата, който бе обнародван на 17 юни 1967 г., това е и Законът за водите, който само преди 6—7 месеца гласувахме тук —

това са много важни закони. Сега касае се да видим как се прилагат тези закони. Това да ни обясни министърът, колко то се касае по-специално до почвата. Това ще ни даде възможност да оценим дейността, развивана изобщо от цялото министерство за опазване на почвата, по употребата на химикали и въобще да направим една преценка — кое е необходимо да се извършва и занапред.

Накрая нека отбележа, и то със задоволство една интересна подробност — то не е подробност всъщност — една интересна характеристика на нашата система за защита на природата, тъй като тя именно е едно от основанията да искам да отправя това питане. Тя е следната. В социалистическата държава всички основни средства за производство, всички природни богатства са общонародна собственост или поне социалистическа собственост. Това дава възможност, щото ние да организираме нещо, което не е възможно в буржоазната държава — да организираме чрез държавната власт една пълна система от мерки за опазване на тези богатства и да ръководим цялата защита.

В чужбина, на Запад, това пълно ръководство от държавата не е възможно. Но у нас, в социалистическата държава, поради характера на общонародна собственост на природните ресурси тази намеса, тази ръководна роля на държавата се изпълнява напълно.

За да може обаче да изпълнява тази роля и поради мястото и значението, което се отдава в социалистическите държави на обществените организации, които се явяват в помощ на народната власт, ние, като осветляваме по този начин авторитетно чрез Народното събрание народните маси и обществените организации върху действителните поражения, върху действителните опасности, и то откровено, искрено, ние ще можем още по-пълно да спечелим народа за съдействие на народната власт и да увеличим неговото доверие към мерките, които взема правителството. И той ще добие уверението, че действително народната власт и тук е на мястото си, знае проблемите, знае своите отговорности и няма да пропусне и занапред да действа за запазването на нашите природни богатства.

Благодаря за вниманието. *(Ръкопляскания)*

Председател акад. Сава Гановски: Има думата министърът на земеделието и хранителната промишленост др. Вълкан Шопов.

Вълкан Шопов: Другарки и другари народни представители! През последните години във всички страни с интензивно земеделие, както и в нашата страна химизацията навлезе широко в селското стопанство. Първият секретар на Централния комитет на Българската комунистическа партия и

председател на Министерския съвет др. Тодор Живков в доклада си пред Деветия конгрес на Българската комунистическа партия заяви, че химизацията в селското стопанство представлява мощно средство на техническия прогрес и затова заема и ще продължава да заема решително място в системата от мероприятия за повишаване на добивите и осигуряване на качествена и високорентабилна селскостопанска продукция. Пак тогава др. Тодор Живков посочи, че химизацията трябва да се прилага компетентно. Внимателно трябва да се използват минералните торове и химическите средства за борба с болестите, неприятелите и плевелите в селското стопанство.

В пряка връзка с компетентното използване на химизацията е питането и задаваните въпроси от народния представител акад. Петко Стайнов.

Определено трябва да се каже, че използването на химическите препарати и минералните торове е исторически и закономерен процес в научно-техническия прогрес на човечеството. А това ще рече, че ние не можем да се откажем при сегашното развитие на науката от тяхното използване. Видният съветски академик Бей-Биенко — председател на Ентомологическото общество в Съветския съюз и председател на последния международен конгрес на ентомолозите, състоял се през 1969 г. в Москва, заявява, че би било истинска утопия да спрем използването на химическите средства, защото това би довело до катастрофа в селскостопанското производство.

До подобни изводи стига и специално назначената от съветското правителство комисия от учени — токсиколози, лекари, физиолози, биолози, ентомолози и други специалисти.

Назначената специална комисия от Конгреса на Съединените американски щати по повод излизането на книгата „Смълчана пролет“ още през 1962 г. след продължителни проучвания докладва пред Конгреса, че премахването на препаратите би довело до катастрофално понижение на добивите от растениевъдството и продукцията от животновъдството. В същото време в този доклад се подчертава, че голяма част от изнесените данни в книгата са научно необосновани и почиват на предположения.

На такова становище са и нашите специалисти — учени в областта на растителната защита и здравеопазването. Следователно и занапред химическите средства ще останат основното оръжие в арсенала на растителнозащитната практика.

В тази връзка на зададения от акад. Петко Стайнов въпрос, дали в нашата страна не се използват прекалено големи количества препарати в селското стопанство, мога да отговоря, че в сравнение с други страни с интензивно селско стопанство ние използваме много по-малко количества

и още по-малко на брой инсектициди. От всичко 16 000 тона химически препарати, използвани през 1970 г. за борба с болестите, неприятелите и плевелите, приравнени към сто на сто активно вещество, 11 500 тона са фундициди — син камък, сярна прах и сярна за пръскане, цинеб и други, които препарати са определени от специалистите за безвредни. В това количество се включват и около 2000 тона хербициди за борба с плевелите, по-голямата част от които също са приети от здравните органи за безопасни за здравето на хората. Инсектицидите, които по начало се смятат за опасни за здравето на хората и домашните животни, възлизат на 2500 тона, като от това количество 65% са фосфорно-органически съединения, които се разлагат под въздействието на атмосферните влияния и от самите третирани растения и върху последните не остават остатъчни количества над допустимите по международните норми.

Министерството на земеделието и хранителната промишленост прави големи усилия да премахне употребата на силноотровните препарати и да ги замени с по-слабоотровни. Така например нашата страна е една от първите в света, в която от три години е забранено използването на диеновите съединения — препаратите дилдрин, алдрин, ендрин и други, които се смятат като най-силноотровни. Засега само три страни в света не използват посочените препарати — това са Съветският съюз, Унгария и България. Също така от три години е спряна у нас употребата на органохлорните препарати ДДТ и хексахлоран. По изключение през тази година с мое разрешение се пръскаха само в някои трудово-кооперативни земеделски стопанства и държавни земеделски стопанства някои площи при лена, конопа и памука съвсем малки количества от тези препарати.

Или с други думи препаратите, които са най-опасни и за които академик Петко Стайнов посочва изрезки от чуждестранни вестници, у нас вече не се употребяват. Аз имам предвид не само зададените предварително въпроси. Повтарям, в България е спряно производството, вносът и употребата на ДДТ и хексахлоран.

С оглед издирването и внедряването на все по-слабоотровни препарати Министерството на земеделието и хранителната промишленост има специална контролна лаборатория, която, подпомогната от научните институти на Академията на селскостопанските науки, ежегодно изпитва над 200—300 нови химически средства за растителна защита. В резултат на тези изпитвания има одобрени редица препарати, които практически се приемат за безвредни и в най-близко бъдеще ще ги употребяваме.

Считам за свой дълг да доложя на другарите народни представители, че внедряването на един или друг препарат не се решава безотговорно и едностранно от Министерство-

то на земеделието и хранителната промишленост. Съществува специална междуведомствена токсикологическа комисия при Министерството на народното здраве, в която участват специалисти от Министерството на земеделието и хранителната промишленост, Министерството на народното здраве, Министерството на химията и металургията, Министерството на вътрешните работи и научни работници от същите ведомства, където се прави строга преценка на всички препарати, предлагани за внедряване. Освен това съществува друга комисия при Министерството на земеделието и хранителната промишленост, също с представители на горните ведомства, която всяка година разглежда резултатите от изпитването на новите препарати и плана за внедряването им, както и плана за изпитване на нови препарати през следващата година. Съществува специален правилник, утвърден от Министерския съвет, с който е регламентирано изпитването и внедряването на новите препарати. Освен това има и правилник, утвърден от министъра на земеделието и хранителната промишленост и министъра на народното здраве, за начина на използване на химическите препарати и спазване на всички санитарно-хигиенни изисквания при прилагането на химическите средства за растителна защита. Въз основа на тези правилници ежегодно се утвърждават и обявяват от Министерството на земеделието и хранителната промишленост и Министерството на народното здраве препаратите, които ще се използват през текущата година.

В изпълнение на посочените правилници органите на Министерството на народното здраве, Министерството на вътрешните работи, Министерството на земеделието и хранителната промишленост и професионалните съюзи упражняват редовен контрол през сезоните на използването на съответните препарати. Въпреки това по места и в отделни стопанства има случаи, когато не се спазват указанията за начините на приложение на химическите препарати, поради което все още се срещат случаи на отравяния на хора, домашни животни, пчели, дивеч и риба. Що се отнася до поставения от акад. Петко Стайнов въпрос за отравянията на пчелите, трябва да ви доложа, че тези отравяния в резултат на подобрените организационни мерки постепенно и ежегодно намаляват въпреки приложението на препаратите. Докато през 1961—1962 г. са били отровени 3600 пчелни семейства, то през 1969 г. те са само 196 семейства. Ние считаме, че и това е много, трябва и то да се спре.

На въпроса за използването на селскостопанската авиация и увеличаващата се опасност от отравяния може да се каже, че при строго спазване на изискванията при работа с тях не се допускат отравяния. Това се потвърждава и от ежегодното намаляване на случаите на отравяне с препара-

ти и на нанесените поражения на чувствителните култури от хербицидите, при все че броят на използваните самолети и въртолети у нас ежегодно нараства и ще нараства. С разширяването на специализацията и концентрацията на селскостопанските култури селскостопанската авиация ще играе основна роля при опазването им от вредители. Тя ще има особено голямо значение за опазване на овощните и зеленчуковите градини, тютюна, пшеницата и някои други полски култури.

В Министерството на земеделието и хранителната промишленост и институтите на Академията на селскостопанските науки голям брой научни работници и специалисти работят по прилагането на биологическите методи, които са известни у нас и в чужбина. В тематичните планове на Института за защита на растенията и другите институти на Академията на селскостопанските науки въпросите на съвременните методи за растителна защита са специално акцентирани. Трябва обаче да се каже, че разработването на тези методи и внедряването им в практиката няма да стане така бързо, тъй като за тази цел е необходимо съвременна база и оборудване, които ние създаваме поради това, че съществува специален документ на Министерския съвет за създаване на такъв завод.

По покана на Министерството на земеделието и хранителната промишленост и Академията на селскостопанските науки от Съветския съюз у нас са идвали много научни работници, които работят по тези въпроси, за да можем бързо да ползуваме световните достижения. И днес това, което е внедрено в практиката на Съветския съюз, се внедрява и у нас. За тази цел Министерството на земеделието и хранителната промишленост създаде пет биологични лаборатории в окръзите Враца, Плевен, Велико Търново, Пловдив и Благоевград — в Петрич, които работят по използването на трихограмата при опазването на зелето и цвеклото от неприятели.

През тази година внесохме от Съветския съюз 5 тона от микробиологическия препарат ентобактерин 3, който използвахме в широки производствени опити срещу много неприятели. С оглед разширяване използването на такъв препарат Министерството на земеделието и хранителната промишленост ще сключи договор с ДСО Фармахим за разработване на технология за индустриално приготвяне на такъв препарат у нас с перспектива след 2—3 години да имаме собствено производство.

Все във връзка с разработването и внедряването на нови и безопасни методи Министерството на земеделието и хранителната промишленост с разрешение на Министерския съвет отправи специална покана на известния западногермански специалист — учен в тази област — д-р Щайнер, който те-

зи дни съвместно с наши учени и специалисти разглежда възможностите за разработването и внедряването на интегрираната растителна защита в селското и горското стопанство. Пак с оглед на това Министерството на земеделието и хранителната промишленост и Академията на селскостопанските науки изпратиха специалисти на дългосрочна специализация в Съединените американски щати и Канада.

Като ви съобщавам всичко това, искам да ви уверя, че Министерството на земеделието и хранителната промишленост взема всички мерки и използва всички възможности за подобряване на нашата растителна защита с оглед ефикасното опазване на селскостопанските и горските култури от болести, неприятели и плевели и в същото време за опазване здравето на нашия народ, домашните животни, дивеча, пчелите и рибите.

Ние и тук се опираме на науката и не изпадаме в паника, а трезво, компетентно, отговорно и задълбочено разглеждаме и решаваме въпросите на нашата растителна защита.

Считам, че поставените от акад. Петко Стайнов въпроси с неговото питане са основателни и актуални и ще ни послужат за правилното осветляване на обществеността и за реалистично разрешаване на проблемите на нашата растителна защита.

Благодаря ви за вниманието. (Ръкопляскания)

Председател акад. Сава Гановски: След отговора на министъра на земеделието и хранителната промишленост др. Вълкан Шопов има думата народният представител Радой Попиванов да направи съобщение по отношение проучванията на Комисията по народното здраве, труда и социалните грижи по същия въпрос.

Проф. д-р Радой Попиванов: Другарки и другари народни представители! Съгласно работния си план за 1970 г. Комисията по народното здраве, труда и социалните грижи извърши проверки по приложението на пестицидите в народното стопанство с оглед опасността за здравето на населението. Членовете на комисията, разпределени в три работни подгрупи и подпомогнати от специалисти, извършиха проверки в Пловдивски, Плевенски, Бургаски, Кюстендилски и отчасти в Софийски окръг.

Питането на др. акад. Петко Стайнов относно химизацията на земеделието е подходящ случай, за да бъдат съобщени от името на комисията някои по-съществени съображения, констатации и изводи, до които тя достигна в резултат на извършените проверки.

Пестицидите са нож с две остриета. Със своето токсично действие срещу преносители на опасни човешки заболявания и срещу много вредители на селскостопанските култури

те оказаха, а и сега оказват неоценима полза. Приложението им в нашето здравеопазване например беше едно от главните средства за изкореняване на маларията, за почти пълното ликвидиране на петнистия тиф, на хеморагичната треска и на много човешки паразити у нас, а използването им в борбата с болестите, неприятелите и плевелите по селскостопанските култури, наред с другите съвременни агротехнически и други методи, даде могъщ тласък за развитието на нашето земеделие. Заедно с тези положителни страни пестицидите поради токсичното си действие представляват опасност за човека, селскостопанските животни, дивеча и рибите. Опасност за здравето на работещите с пестициди съществува при непосредственото им приложение, а за населението като цяло — от остатъците им в храната и водата. Действието на пестицидите върху човека се проявява най-често в остри отравяния и по-рядко в хронични. Напоследък се допуска, че пестицидите могат да обусловят и сериозни късни последици, някои от които биха се проявили едва в следващите поколения. За периода 1955—1969 г. сред работниците от селското стопанство у нас са наблюдавани 885 остри отравяния, повечето от които са протекли леко — за 1 до 3 дни. От тежките отравяния 15 са завършили със смърт.

Сега пред селскостопанската практика и здравеопазването не стои въпросът за отказ от приложението на пестициди, а за максимално ограничаване на вредата от отрицателното им действие. Преодоляването на това вредно действие чрез прилагането на по-безопасни пестициди е труден и сложен проблем, защото темпото, с което химиците синтезират със стотици нови химически средства за растителна защита, далеч надминават темпото, с което е възможно да се проучат техните агротехнически и биологични качества, необходимо условие за допускането им в селскостопанската практика. Все пак решаването на тези въпроси е значително по-лесно в една социалистическа страна, каквато е нашата, където критерий за всяка дейност е благополучието на човека, в сравнение с капиталистическия свят, в който интересите на човека са подчинени на интересите на химическите монополи, производители на пестициди. Главно по тези причини в някои западни страни, например Съединените американски щати, по собствено признание състоянието на пестицидния проблем е достойно за съжаление.

У нас въпросите, свързани с химизацията на земеделието, са уредени с редица нормативни актове, наредби и инструкции. Санитарният контрол по тяхното изпълнение се извършва от Държавната санитарна инспекция при Министерството на народното здраве, ветеринарно-санитарният контрол се извършва от управление Ветеринарно дело при Министерството на земеделието и хранителната промишленост, а производството, търговията, съхраняването и употребата

на силно действащи отровни вещества — и от органите на Министерството на народното здраве.

В дейността по приложение на пестицидите наред с техниците, бригадирите и обикновените селски труженици участвуват агрономи, лекари, ветеринарни лекари, химици, биолози и други специалисти. В резултат на техните многогодишни и безшумни усилия е извършена голяма и полезна работа. Заедно с това и с оглед подобряването на работата трябва да се изтъкне, че на много места се допускат пропуски и нарушения, изразени в неправилно съхраняване и транспортиране на пестицидите; неспазване правилата при работа с препаратите както при използване на наземна техника, така и на авиация; допускане на неточности при определяне концентрациите на активното вещество в работните разтвори; употреба на препарати не по предназначение, а за „всеки случай“; неспазване на карантинните срокове и нередовно водене на дневниците за обработване на културите с пестициди; неизпълнение на задължението всяка партия хранителни продукти, добита при обработвана с пестициди култура, да се придружава с извлечение от съответния дневник и др.

По-долу ще посочим само няколко типични примера. Складът за съхраняване на пестициди в гр. Кюстендил не отговаря на редица основни санитарни изисквания: подът е неподходящ, поради което разпилени препарати не могат да се обезвреждат; липсват подходящи условия за правилно съхраняване на работното облекло и достатъчен инвентар за правилно размерване на препаратите. Същите или други пропуски бяха установени в складовете на трудово-кооперативното земеделско стопанство в с. Коняво, Кюстендилски окръг, на Химснаб в гр. Плевен, трудово-кооперативното земеделско стопанство в с. Долни Дъбник, държавното земеделско стопанство „Васил Коларов“, Плевенски окръг, и в редица трудово-кооперативни земеделски стопанства в Бургаски окръг.

Отпадните води от разтворите, приготвени на летището край гр. Кюстендил, изтичат в напоителната вода на зеленчуковите градини на държавното земеделско стопанство, докато същите води от летището между селата Опен и Бяло поле, Старозагорски окръг, застрашават централния водозточник на двете села.

През 1969 г. в Бургаски окръг са били напръскани 30 декара череша с препарата „селинон“, което ги прави негодни за консумиране, а в с. Катуница, Пловдивски окръг — чакстен стопанин, снабдил се незаконно с „паратион“ от склада на трудово-кооперативното земеделско стопанство, обработвал плодните дървета в дома си, в резултат на което загиват две деца, консумирали от тези плодове. През м. юли т. г. в Силистренски окръг са погрешно обработени 100 декара

домати с препаратa „шприцхормит“, а в Кюстендилски окръг е допусната обработка на тютюна със самолети по време на брането. Подобен случай е имало през м. юни т. г. в с. Бата, Бургаски окръг.

Комисията установи, че в някои стопанства на Бургаски окръг не се спазва режимът за работа с пестициди. Така например с фосфорорганични съединения вместо по четири часа се работи по 8 до 16 часа въпреки нареждането да се работи в ранните часове на деня, когато няма слънце, работи се и през останалото време. Необходимо е също да се изтъкне, че в нарушение на хигиенните изисквания работата на селскостопанската авиация се провежда почти цялостно, при тежки битови и трудови условия, което създава голямо нервно напрежение и бърза уморяемост в екипажите.

В резултат на посочените слабости комисията е имала възможност да установи отравяния у работещи с пестициди, отравяния на селскостопански животни и птици, а също така, че глобите, налагани от здравните органи и народната милиция, не винаги постигат целта си, тъй като много често управителните съвети на трудово-кооперативните земеделски стопанства гласуват изплащането на глобата да става за сметка на стопанството. Най-после комисията установява, че не са малко случаите на недостатъчна специална подготовка и здравни познания на селскостопанските работници и даже на някои специалисти.

Изтъкнатите пропуски и нарушения се дължат на следните основни причини:

Недостатъчна квалификация на работещите с пестициди — става дума за конкретните случаи — и на агрономите по растителна защита при трудово-кооперативните земеделски стопанства и държавните земеделски стопанства; тежест на кадрите; недостатъчен контрол и изискателност по приложение на пестицидите от органите на Министерството на земеделието и хранителната промишленост; недостатъчен санитарен и ветеринарносанитарен контрол; недостатъчна обществена нетърпимост поради подценяване на нарушенията и най-после — недостатъчна координация на дейността на заинтересуваните ведомства при провеждане на контрола и на лабораторните изследвания.

Накрая комисията дължи да отбележи, че присъствието в храната и водата на пестицидни остатъци в нищожни количества, макар и да не е непосредствено опасно, би могло да застраши здравето на консуматорите поради обстоятелството, че пестицидите притежават свойството да се натрупват в организма в значителни количества. Отравяния са възможни и при консумиране например на животински продукти, в които вече са били натрупани големи количества пестициди. Това трябва да се изтъкне, защото в някои наши

продукти от растителен и животински произход се съдържат пестицидни остатъци, превишаващи допустимите дози.

Комисията по народното здраве, труда и социалните грижи счита, че за подобряване дейността по приложението на пестицидите у нас не е достатъчно само строгото изпълнение на съответните наредби и инструкции. Необходимо е още да се повиши специалната подготовка на работещите в тази област, а чрез научна и здравна пропаганда — и културата по въпроса за пестицидите на цялото население; да се укрепят наличните токсикологични лаборатории с кадри и особено със съвременна апаратура и реактиви за осигуряване на още по-ефикасен санитарен контрол; и най-вече — въпросът за приложението на пестицидите да бъде тясно и непрекъснато съобразяван с нашия опит, с опита на другите социалистически страни, с придобивките на международната наука и практика, както това беше точно и правилно отразено в отговора на министъра на земеделието и хранителната промишленост др. Вълкан Шопов. В това отношение пред Министерството на земеделието и хранителната промишленост и пред Министерството на народното здраве стоят сериозни и отговорни задачи.

Другарки и другари народни представители! Комисията по народното здраве, труда и социалните грижи продължава проучванията си относно приложението на пестицидите с оглед опасността за здравето на населението и съгласно годишния си план през месец ноември т. г. ще представи подробен доклад с конкретни предложения до Бюрото на Народното събрание.

Благодаря за вниманието. *(Ръкопляскания)*

Председател акад. Сава Гановски: Другарю Петко Стайнов, доволен ли сте от отговора?

Акад. Петко Стайнов: Другарки и другари народни представители! Съобразно Правилника за вътрешния ред на Народното събрание аз дължа да заявя, че съм доволен от отговора на министъра на земеделието и хранителната промишленост. Същевременно дължа да му изкажа благодарност за това, че той се съгласи именно в пленума да направи едно авторитетно изложение по този тревожен въпрос, какъвто е въпросът за прекалената употреба на пестициди. Смятам, че по този начин той ще внесе спокойствие в цялата страна.

Благодаря за вниманието. *(Ръкопляскания)*

Председател акад. Сава Гановски: Другарки и другари народни представители! С това дневният ред на нашата сесия е изчерпан. Макар и кратка, както виждате от извършената работа, тя беше съдържателна сесия: ние одобрихме

указите, издадени от Президиума на Народното събрание от 26 юни до 19 октомври 1970 г.; приехме законопроекта за изменение на Закона за Държавния застрахователен институт и на Закона за застраховане на имущества; приехме отчетния доклад на министъра на горите и горската промишленост за развитие на горското стопанство и горската промишленост; изслушахме питането на академик Петко Стайнов и отговорите на министъра на земеделието и хранителната промишленост, както и на председателя на Комисията по народното здраве, труда и социалните грижи; разгледахме и някои други въпроси.

Аз мисля, че вие ще проучите достатъчно материалите, разгледани на сесията, ще ги разясните на нашата общественост и на нашите избиратели, като свържем работата на сесията с другите задачи, които стоят сега пред целия наш народ — прибирането на реколтата, есенната сеитба и редица други въпроси, които нашата партия и правителство поставят за изпълнение.

На добър час в работата! (*Ръкопляскания*)

С това закривам сесията.

(Закрита в 19 ч. и 55 м.)

Председател: **акад. С. Гановски**

Секретар: **М. Бакалова**

Началник на Стенографския отдел: **В. Йонков**